

Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

PAMIN VALTUUSTON
SYYSKOKOUS 21.-22.11.2017

PÖYTÄKIRJA

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Sisällysluettelo

Pöytäkirja	2
Osallistujaluettelo	42
Esityslista	44
Puheenjohtaja Ann Selinin puhe.....	45
Valtuuston päätöslausuma	54

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aika: 21.11.2017 klo 10.00- 14.50
22.11.2017 klo 9.00 – 11.05

Paikka: Petäys Resort, Tyrvääntö

Läsnä:

Sirpa Laakso	valtuuston puheenjohtaja
Berhan Ahmadi	valtuuston 1. varapuheenjohtaja
Sauli Isokoski	valtuuston 2. varapuheenjohtaja

43 valtuuston varsinaista jäsentä
6 henkilökohtaista varajäsentä
6 yleisvarajäsentä
2 tilintarkastajaa
16 hallituksen jäsentä
5 kassan hallituksen jäsentä
PAMin henkilökuntaa
Jyrki Konola sihteeri
Anu Valve sihteeri

1. Kokouksen avaus

Valtuuston puheenjohtaja Sirpa Laakson avasi valtuuston sääntömääräisen syyskokouksen 21.11. klo 10.00.

Avauspuheessaan Laakso vaati pamilaisille palkkaa jolla tulla toimeen. Laakso mukaan palvelualojen palkat ovat todella alhaiset, vaikka työtä tehdään epätyypillisinä aikoina ja töissä ollaan aina: Pyhänä ja arkena, aamusta yöhön. Alan työntekijöiden keskuudessa vaatimuksista ja matalasta palkkatasosta kumpuava epävarmuus on lisääntynyt.

Sirpa Laakso toi puheessaan esille, että palvelualojen työntekijöiden syksy on ollut valmistautumista työehtosopimuskierrokselle. Keskeisenä viestinä työehtosopimusneuvotteluihin valmistautumisessa on pamilaiden keskuudessa kierteässä puhe juurikin rahasta.

Laakso kehotti pamilaisia puhaltamaan yhteen hiileen. Olemme iso joukko. Monien vuosien ajan olemme tyytyneet maltillisiin palkankorotuksiin, nyt on meidän vuoro. Kun meitä on paljon, voimme myös vaatia, Laakso totesi.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Todettiin kokouksen avaushetkellä läsnä olleet henkilöt sekä valtuuston kokoonpanossa kevätkokouksen jälkeen tapahtuneet muutokset.

Oulun vaalipiiristä Veera Väisänen nousi valtuuston varsinaiseksi jäseneksi viime keväänä hallituksen jäseneksi valitun Marjo Korhosen tilalle.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Oulun vaalipiiristä valtuuston varsinainen jäsen Eija-Sinikka Luttinen on pyytänyt eroa valtuuston jäsenyydestä 29.9.2017. Todettiin, että Luttiselle on myönnetty ero valtuuston jäsenyydestä ja hänen paikalle valtuuston varsinaiseksi jäseneksi nousi Atte Paaso.

Ahvenanmaan vaalipiiristä valtuuston varsinainen jäsen Ing-Mari Heikfolk on pyytänyt eroa valtuuston jäsenyydestä 2.10.2017. Todettiin, että Heikfolkille on myönnetty ero valtuuston jäsenyydestä ja hänen paikalle valtuuston varsinaiseksi jäseneksi nousi Christina Henriksson.

Valtuuston yleisvarajäsen Outi Keto-Tokoi Häme-Pirkanmaan vaalipiiristä on pyytänyt eroa valtuustosta 1.11.2017. Todettiin, että Keto-Tokoilta on myönnetty ero ja koska hän oli yleisvarajäsen, tilallehan ei noussut kukaan.

Osallistujalista on pöytäkirjan liitteenä.

3. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuuden ehdot.

Todettiin, että kokous on laillisesti koollekutsuttu ja päätösvaltainen.

4. Kokousvirkaileijoiden valinta

4.1. Sihteerit (2)

Valittiin kokouksen sihteereiksi Jyrki Konola ja Anu Valve.

4.2. Ääntenlaskijat (5)

Valittiin viisi ääntenlaskijaa alueiden esitysten perusteella:

Tapio Ojanen (Helsinki-Uusimaa)

Soile Salminen (Häme-Pirkanmaa)

Kai Vauhkala (Kaakkois-Suomi)

Pentti Kanniainen (Oulu)

Katri Marku-Virtanen (Lounais-Suomi)

Ääntenlaskijoiden puheenjohtajana toimi Soile Salminen.

4.3. Pöytäkirjantarkastajat (2)

Valittiin kaksi pöytäkirjantarkastajaa alueiden esitysten perusteella:

Niina Ruutinen, Helsinki-Uusimaa

Taina Kainulainen, Keski-Suomi

4.4. Päätöslausumavaliokunnan jäsenet (7+1+1)

Valittiin päätöslausumavaliokunnan jäsenet alueiden esitysten perusteella:

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa)
Kari Peltovirta (Häme-Pirkanmaa)
Virpi Torniainen (Kaakkois-Suomi)
Panu Korhonen (Lappi)
Maarit Hietanen (Lounais-Suomi)
Kati Miina (Itä-Suomi)
Päivikki Saukko (Pohjanmaa)

Hallitus valitsi kokouksessaan edustajakseen päätöslausumavaliokuntaan Hannu Oikarisen. Sihteerinä toimi yhteiskuntasuhteiden vastaava Elena Gorschkow.

4.5. Menettelytapavaliokunta

Valittiin menettelytapavaliokunta, jonka muodostivat liiton johtoryhmä (Ann Selin, Jyrki Konola, Niina Koivuniemi, Jaana Ylitalo, Timo Piironen) ja valtuuston puheenjohtajisto Sirpa Laakso, Berhan Ahmadi ja Sauli Isokoski sekä kokouksen sihteeriksi Anu Valve.

5. Kokoussääntöjen hyväksyminen

Hyväksyttiin kokoukselle kokoussäännöt.

6. Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokoukselle laadittu esityslista, joka on pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtajaksi vaihtui Sauli Isokoski.

7. Puheenjohtajan ajankohtaiskatsaus ja yleiskeskustelu

Kuultiin liiton puheenjohtaja Ann Selinin ajankohtaiskatsaus. Selinin puhe on pöytäkirjan liitteenä.

Seuraavaksi kuultiin sääntötyöryhmän puheenjohtaja Sauli Isokosken raportti liiton sääntöjen uudistamisesta.

Isokoski kertoi, että sääntötyöryhmän tehtävä on tarkastella liiton sääntöjen sekä ammattiosastojen mallisääntöjen toimivuutta valtuustoaloitteiden ja ammattiosastoilta kerättyjen esitysten pohjalta sekä tehdä esitykset uusiksi säännöiksi. Sääntötyöryhmään kuuluvat Sauli Isokoski, Berhan Ahmadi, Sini Heikkinen, Petri Järvinen, Sirpa Laakso, Sirpa Leppäkangas (sihteeriksi) ja Timo Piironen (sihteeriksi).

Sääntöjen muutosesityksiä pyydettiin ammattiosastoilta sekä valtuuston, sopimuslatoimikuntien ja valiokuntien jäseniltä. Esityksiä sääntöihin tuli yhteensä 20. Ammattiosastoilta tuli esityksiä liiton sääntöihin 14 ja osaston sääntöihin kaksi. Valtuuston jäseniltä tuli kaksi esitystä liiton sääntöihin ja kaksi esitystä osaston sääntöihin.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Marraskuun liiton hallituksen kokouksessa käydään lähetekeskustelu sääntötyöryhmän esityksistä, jonka jälkeen sääntötyöryhmä laatii muutosesitykset, joihin hallituksen päätöksen mukaisesti pyydetään lausunnot niin ikään ammattiosastoilta, valtuuston jäseniltä, valiokunnilta ja sopimusaloimikunnilta alkuvuoden aikana. Valtuuston kevätkokous 2018 päättää uusista säännöistä.

Seuraavaksi siirryttiin yleiskeskusteluun.

Ulla Leskinen (Itä-Suomi):

Leskinen vaati tulevalla neuvottelukierroksella pamilaisille tuntuvia euromääräisiä korotuksia sekä selkeämpiä säännöksiä työehtosopimukseen kauppojen laajentuneiden aukiolojen vaikutusten takia esimerkiksi yötyön osalta. Leskinen pohti kevään neuvottelukierroksen mahdollisten lakkojen laajuutta ja hän esitti, että lakko koskee tarkasti valittujen ja strategisesti tärkeiden toimipaikkojen lisäksi koko alaa ja vielä näkyvämpää olisi, jos mukana olisi useampia sopimusaloja. Leskinen peräänkuulutti joukkovoimaa.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa):

Lehto vaati tulevissa neuvotteluissa Ruotsin ja Tanskan marava-alan palkkaratkaisua isompia korotuksia. Marava-alalle tulee saada 15 % korotus euroiksi muutettuna + 100 euroa. Vuorotyöstä olisi saatava tuplakorvaus. Lehto totesi, että lakko on vaihtoehto, jos tavoitteita ei saada. Myös järjestäytymättömien työntekijöiden tuki tavoitteiden läpisaamiseksi on tärkeää, Lehto muistutti. Lehto totesi, että neuvotteluissa on oltava tiukkana. PAMin on lyötävä nyrkki pöytään ja otettava se valta joka sille kuuluu.

Panu Korhonen (Lappi):

Korhonen kritisoi hiihtokeskus- ja ohjelmapalvelualan katkenneiden neuvotteluiden uutisointia, joka keskittyy lähes yksipuolisesti vain hiihtokeskusalaan. Korhonen peräänkuulutti PAMilta parempaa ja näkyvämpää uutisointia ohjelmapalvelualasta.

Jyrki Laaksonen (Lounais-Suomi):

Laaksonen kertoi tarinan työpaikkansa ahdingosta ja epävarmuudesta ajautuen lopulta konkurssiin. Hän harmitteli, miten röyhkeästi työntekijöiden selkärangasta revitään kaikki irti. Hän kiitteli työyhteisönsä hyvää yhteishenkeä ja myös valtuuston antamaa tukea.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa):

Ruutinen peräänkuulutti tes-neuvotteluissa ostovoiman turvaamista euromääräisillä korotuksilla, palkkaerojen kaventamista sekä luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen aseman parantamista. Ruutisen mukaan nyt myös työnantajien olisi osallistuttava talkoisiin. Työntekijät ovat jo antaneet osansa. Ruutinen muistutti, että nyt on aika nostaa valmiustilaa ja järjestäytymisastetta. Tes-neuvotteluiden tärkeys on tuotava jäsenille tiedoksi. Ruutinen toivotti tsemppiä kaikille neuvottelukierroksella.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Mira-Veera Auer (Helsinki-Uusimaa):

Auer totesi yhteiskunnan jakautuneen vahvoihin ja heikkoihin. Valtaa käytetään härskisti heikompien kärsiessä. Vaatimukset työehtosopimusneuvotteluissa tulee perustua siihen, miten työntekijät saadaan säällisten työolosuhteiden piiriin, miten saada heille palkka jolla elää ja miten saada työnantajan melkein suvereeni valta jaettua työntekijöille, jotta vinksahaneet valtarakenteet siirtyvät kohtuullisuuden tielle. Auerin mukaan työnantajapuoli on strategisesti kasvattanut valtaansa ja luonut mekanismeja, joilla työläisten hallitseminen on helpottunut. Nyt ammattiyhdistysliikkeen pitää olla sen valtansa arvoinen ja kantaa vastuutaan ja tarvittaessa lakon voimalla korjata hajonnut järjestelmä. Auer vaati myös kiky-sopimuksen purkamista.

Kim Stenberg (Lounais-Suomi):

Stenberg puhui liittokierroksen tavoitteista. Palkankorotusten lisäksi tekstipuolelle tulisi saada hyviä asioita. Stenberg korosti neuvotteluiden edistyessä tiedottamisen tärkeydestä. Lisäksi Stenberg pohti, onko paikalliseen sopimiseen tarvittavia luottamiesmiehiä riittävästi ja kuinka tärkeänä paikallista sopimista arvotetaan neuvottelutavoitteissa.

Kokous keskeytettiin lounaan ajaksi klo 12.00.

Kokous jatkui klo 12.45 yleiskeskustelulla, puheenjohtajana Sauli Isokoski.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa):

Lehto kertasi hotelli- ja ravintola-alan työntekijöiden aseman historiaa todeten sen menneen vuosien saatossa aina vaan huonompaan suuntaan. Nyt on aika saada päätökseen alan työntekijöiden työehtojen ja taloudellisen aseman parantaminen ja oikeudenmukaisen palkkausjärjestelmän luominen, se työ joka alkoi mara-alalla 84 vuotta sitten. Lehto lähetti myös terveiset PAMin hallitukselle linjaamistaan tes-tavoitteista, joissa ei oltu huomioitu kevään 2017 valtuuston linjauksia tulevalle kierrokselle. Lehto vaatii hallitukselta konkreettisia toimenpiteitä ja Marava-alan pitämistä neuvottelujen kärkenä. Lehto vaati tavoitteiksi tulevalle kierrokselle palkkoihin 15 %:n korotus euroiksi muutettuna, laskettuna alan suurimpien palkkojen keskiansioista. Luvun sisältäen myös tekstimuutosten kustannusvaikutuksia. Tämän päälle hän vaatii vielä 100 euron kiinteän korotuksen kaikkiin marava-alan palkkoihin.

Harri Hirvonen (Helsinki-Uusimaa):

Hirvonen muisteli kevään kiky-sopimusta ja sen aiheuttamaa jälkipuintia, josta seurasi epäreiluja ja perusteettomia puheita päätöksentekijöitä kohtaan. Hirvonen pohti päätöksentekoa ryhmäpaineen alla ja yksilön mahdollisuutta vaikuttaa. Hän päätti puheensa sanoihin: "Demokratia ei ole mitään vapaamatkustamista."

Päivi Vuorinen –Vilen (Häme-Pirkanmaa):

Vuorinen-Vilen totesi, että Suomen kiinteistöpalvelualan työntekijöiden yhdistys ja sen toiminta on herättänyt paljon keskustelua syksyn aikana ja Vuorinen-Vilen ammattiosasto 503:n puheenjohtajana halusi kertoa, että PAM Tampereen kiinteistötyöntekijät ry 503 on osaston yhteisellä ja yksimielisellä

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

päätöksellä eronnut Suomen kiinteistöpalvelualan työntekijöiden yhdistyksestä 18.9.2017.

Tiina Kuusisto (Häme-Pirkanmaa):

Kuusisto kertoi ammattiosastonsa hyvistä kokemuksista järjestämisestä. Yhteistyö aluetoimiston kanssa on ollut hyvää. Kuusisto totesi, että paljon on tekemistä, kunhan vain tartumme niihin.

Päivikki Saukko (Pohjanmaa):

Saukko puhui ammatillisen koulutuksen reformista, joka tuo mukanaan paljon hyvää mutta myös haasteita. Saukko on huolissaan siitä, miten opiskelijoiden ammattitaito saadaan oikealle tasolle, kuinka työntekijöillä riittää kärsivällisyyttä ja aikaa ohjata opiskelijoita ja miten estetään se, ettei opiskelijoita käytetä ilmaisena työvoimana.

Nasu Kuuvalo (Helsinki-Uusimaa):

Kuuvalo puhui myös ammatillisen koulutuksen uudistuksesta, jossa ammatillinen tutkinto tullaan suorittamaan lähes täysin käytännön työssä työpaikoilla, unohtaen yksilölliset tarpeet. Kuuvalon mukaan uudistus on tuhon alku. Ay-liikkeen tulee ottaa vastuu ajaa suomalaisten oikeutta opiskella laadukkaasti ja tavoitteellisesti.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa):

Lehto puhui turvallisuuden ja terveyden parantamisesta työssä. Työ ravintola-alalla on erityisen kuormittavaa ja fyysisesti raskasta. Tämä vaikuttaa työhyvinvointiin, työssä jaksamiseen, työssä suoriutumiseen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Tämän lisäksi alan heikko palkkaus ja arvostuksen puute ovat aiheuttaneet sen, että alalla on todellinen työvoimakato ja monet alan ammattilaiset siirtyvät muille aloille. Lehdon mukaan järkevällä työvuorojen suunnittelulla, mahdollistamalla taukojen pitäminen ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämisellä voitaisiin ehkäistä vuorotyön haittoja.

Lisäksi Lehto totesi, että kaikenlainen epäasiallinen käytös ja häirintä ei ole hyväksyttävää mainiten "Mee too" ja "We are not on the menu" häirinnänvastaiset kampanjat.

Katja-Maunula Sairanen (Helsinki-Uusimaa):

Maunula-Sairanen puhui hiusalalla leimallisesta vastentahtoisesta yrittäjyydestä. Uusi ilmiö alalla on epämääräisesti määritelty kevytyrittäjyys, joka on vuokratuolilaisuuden ja sopimusyrittäjyyden välimuoto. Maunula-Sairanen toivoi PAMin ottavan nämä kevytyrittäjät huomioon. Onko heidän sopimukset reiluja, mistä he saavat tarvittaessa apua?

Iida Viljanen (Häme-Pirkanmaa):

Viljasen mukaan PAMin pitää olla aktiivinen alustatyöntekijöiden aseman parantamisessa ja edistää työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen toteutumista. PAMilla on nyt paikka olla edelläkävijä ja ottaa alustatalous ja sen mukana tuomat ongelmat haltuun, ennenkuin ne todella tulevat vastaan.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Nasu Kuuvalo (Helsinki-Uusimaa):

Kuuvalo nosti esiin naisten köyhyyden. Ay-liikkeen tulisi aktivoida naiset koulun penkille ja osaksi työelämää, sen sijaan että naiset uhrivat ja jäävät kotiin pudoten yhteiskunnasta. Kuuvalon mukaan naisen paikka on työelämässä heti äitiysloman jälkeen.

Sari Pihlajaniemi (Lounais-Suomi):

Pihlajaniemi puhui yksintyöskentelystä ja tauoista. Pihlajaniemen mukaan yksintyöskentelylle tarvitaan maksimipituus. Tällä hetkellä työpisteen sulkeminen on vaikeaa. On tapauksia, että tuttu asiakas katsoo kassaa tai kaveri tulee päästämään työntekijän tauolle. Lopuksi Pihlajaniemi kehotti suosimaan kotimaisia joululahjoja sekä välttämään menoja joulunpyhinä ostoksille.

Sirpa Kukkamäki (Pohjanmaa):

Kukkamäki halusi PAMin viestintäosastolta vastauksen, miksei PAMin tai liittojen yhteistä tv- tai radiokampanjaa järjestetä. Kukkamäen mielestä se olisi oivallinen vastaisku YTK:n merkittävälle radio- ja tv-mainonnalle.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa):

Ruutinen sanoi STOP seksuaaliselle häirinnälle. Asia koskettaa kaikkia palvelualoilla työskenteleviä. Ruutinen kertoi hotelli- ja ravintola-alan pohjoismaisesta häirinnän vastaisesta kampanjasta "We are not on the menu", joka alkaa tulevana torstaina. Ruutinen toivoi valtuuston päätöslausumaan linjausta häirinnän nollatoleranssille.

Petri Leskelä (Helsinki-Uusimaa):

Leskelä muistutti, että ay-liikkeen tehtävä on neuvotella jäsenilleen paremmat työehdot ja valvoa niiden toteutumista tasa-arvoisesti syrjimättä ketään. Samalla hän paheksui SAK:n tapaa edistää maahanmuuttajien työllistymistä, joka samaan aikaan syrjii suomalaisia työntekijöitä. Esimerkiksi maahanmuuttajien madallettu pääsyvaatimus ammatilliseen koulutukseen lisää vääränlaista kilpailua koulutuspaikoista ja sitä myötä työpaikoista. Myös työnantajille myönnettävä palkkatuki tai kotouttamisaseteli vaikuttaisi kantaväestön mahdollisuuksiin tulla palkatuksi työsuhteeseen. Leskelän mukaan nyt on aika nostaa arvot ylös suomalaisen työn puolesta.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa):

Lehto toi Suomen Lontoon suurlähetystön terveiset Suomen 100 vuotisjuhlan kunniaksi: "Suomesta tuli itsenäinen valtio sata vuotta sitten, 6.12.1917. Tämä vuosi on merkittävin ja mieleenpainuvuin meille kaikille suomalaisille, niin täällä suomessa kuin maailmallakin. Itsenäisyyttämme on juhlistettu kaikkialla maailmassa. Tämän satavuotisjuhlan ohjelmissa on korostettu Suomen vahvuuksia, kuten tasa-arvoa ja demokratiaa jotka on rakennettu yhdessä suomalaisten ja Suomen ystävien kanssa. Juhlallisuudet käynnistettiin vuoden alussa ja vuosi huipentuu Suomen itsenäisyyspäivänä. Olemme ilahtuneet, että voimme juhlaa yhdessä tätä ensimmäistä satavuotisjuhlaa ja jatkamme yhdessä kohti seuraavaa sataa vuotta."

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Seuraavaksi kuultiin kommenttipuheenvuorot yleiskeskustelussa esiin tulleisiin asioihin.

Edunvalvontajohtaja **Jaana Ylitalo** pahoitteli, ettei ohjelmapalveluala ole näkynyt riittävästi neuvotteluiden viestinnässä. Tilanne korjataan, Ylitalo lupasi.

Järjestöjohtaja **Niina Koivuniemi** kommentoi Ulla Leskiselle lakkoasiasta, että jokainen lakko ja sen laajuus mietitään tapauskohtaisesti. PAMin hallitus päättää lakkostrategioista. Koivuniemi kertoi, että liiton henkilökunta on lakkokoulutettu ja seuraavaksi koulutetaan luottamushenkilöt. Valtuuston jäsenet tulevat saamaan kutsun lakkokoulutukseen, jossa esimerkiksi ideoidaan omalle alueelle sopivia lakkotoimia.

Ann Selin kommentoi vielä lakkotaktiikoita, jotka pitää todellakin harkita aina tapauskohtaisesti ja strategisesti. Myös realistinen lakkovalmiuden taso on aina arvioitava.

Viestintäjohtaja **Timo Piironen** muistutti Kukkamäelle, että PAM mainostaa jatkuvasti sosiaalisessa mediassa ja tekee suoramarkkinointia. Mutta esimerkiksi PAMin jäsenhankintamainonta ei näy PAMin jäsenille, koska he eivät kuulu kohderyhmään. Tv- ja radiomainontaa ei ole ollut vähään aikaan. Tämä johtuu tv-mainonnan pirstaloitumisesta, kun ohjelmia katsotaan hyvin paljon verkosta tv:n sijaan ja perinteinen tv-mainonta on nykyään varsin merkityksetöntä. Oleellista on se, että jäsenmaksueuroja käytetään tarkkaan ja tehokkaasti kohdennettuna markkinointina.

Merkittiin kuulluksi puheenjohtaja Ann Selinin ajankohtaiskatsaus ja yleiskeskustelu, jotka toimivat päätöslausumavaliokunnan työn pohjana. Merkittiin tiedoksi sääntötyöryhmän puheenjohtaja Sauli Isokosken katsaus sääntötyöryhmän työstä.

Puheenjohtajaksi vaihtui Berhan Ahmadi.

9. Valtuustoaloitteista päättäminen

Todettiin, että valtuustolle on saapunut 18 aloitetta, joihin hallitus on laatinut lausunnot.

Siirryttiin aloitteisiin.

Aloite 1: Työsopimus on tehtävä aina kirjallisena

Taustaa:

Pamilainen, Etran pääluottamusmies *Anssi Saarela*, on nostanut esille erittäin tärkeän asian:

- Työntekijän oikeuden saada työsopimus kirjallisena.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Työnantajien edustajat (*SOK:n työmarkkinajohtaja Nina Meincke ja lakimies Johanna Havula*) ovat julkaisseet, Editan kustantaman, *Esimiehen työsuhteopas* -kirjassen. Siellä esimiehiä opastetaan tulkitsemaan työehtosopimusta hyvin kyseenalaisin keinoin.

Työsopimuksen osalta mainitaan seuraavaa:

Työntekijä vaatii kirjallista työsuhteesta. Onko hänellä oikeus saada se kirjallisena?

- Työntekijällä ei ole oikeutta vaatia työnantajaa laatimaan kirjallista työsuhteesta, mutta työnantajalla on velvollisuus antaa työntekijälle kirjallinen selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista tai ainakin tieto siitä, mistä lähteistä työntekijän työsuhteessa sovellettavat ehdot ovat luettavissa.
- Työnantaja voi täyttää selvitysvelvollisuuden antamalla työntekijälle yhden tai useamman asiakirjan, joista työsuhteesta noudatettavat ehdot selviävät.
- Työsuhteen keskeiset ehdot on mainittu työsuhteesta.

Marava-alalla voimassa olevien työehtosopimusten mukaan työsuhteesta voidaan tehdä myös suullisesti. Työehtosopimuksen osapuolet (Mara ja PAM) suosittelevat tehtäväksi kirjallisen työsuhteesta.

TES- kirjauksen muutosesitys

Marava-alan TES Työntekijät / Marava-alan TES Esimiehet

2. TYÖSUHDE

- *3 § Työsuhteesta ja koeaika / 1, 2, 4 luku (työntekijät)*
- *4 § Työsuhteesta ja koeaika / 1, 2, 4 luku (esimiehet)*

1 luku / Poistetaan teksti:

- *"Työehtosopimusosapuolet suosittelevat liitteenä olevan mallin mukaista kirjallista työsuhteesta".*

Uusi kirjaus:

- Työsuhteesta on tehtävä aina kirjallisesti liitteessä olevan mallin mukaisesti (tessin liite).

2 luku / Poistetaan teksti:

- Toinen luku kokonaan!
  - *"Mikäli työsuhteesta on tehty suullisesti, työnantaja on velvollinen antamaan työntekijälle kirjallisen selvityksen työnteon keskeisistä ehdoista työsuhteesta 2 luvun 4§ mukaisesti".*

4 luku

- *"Koeaika alkaa työnteon aloittamisesta".*

Uusi kirjaus:

- Koeaika alkaa aina ensimmäisenä päivänä työnteon aloittamisesta.
  - Työn aloittamiseksi luetaan (palkaton, palkallinen harjoittelu... / lisää luettelo)
  -

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Perustelut

Maassa vallitsevan työntekijävihamielisen ilmapiirin vuoksi, luottamusta vastapuoleen ei ole.

Työnantajien puheiden ja tekojen välillä on suuri kuilu. Emme voi enää olla sinisilmäisiä ja odottaa työnantajien noudattavan yhteisesti sovittuja, TESseihin kirjoittamattomia tai muita pelisääntöjä.

Meidän on aktivoitettava ja pyrittävä turvaamaan työntekijöiden oikeuksia, yli ammatti-, ja liittorajojen, kaikin käytettävissämme olevin keinoin.

Työsopimuksessa pitää estää pysyvästi, ilman tulkintamahdollisuuksia, työnantajien mahdollisuus solmia työsopimus suullisesti.

- ◆ Moniko meistä tietää tai on selvittänyt, mitä tarkoittaa ”*työnteon keskeiset ehdot työsopimuslain 2 luvun 4§ mukaisesti*”?
- ◆ Moniko työsopimusta tekevä työnhakija, maahanmuuttaja tai työpaikan saanut työntekijä tietää, on selvittänyt tai edes ymmärtää mitä edellä oleva lause tarkoittaa? Monelle jo sanat työsopimus ja työehtosopimus, saati niiden sisältö, ovat haasteellisia erottaa toisistaan.
- ◆ Selvitys työnteon keskeisistä ehdoista voi olla ”ihan mitä tahansa, maan ja taivaan väliltä”. Nykyisessä TESsissä riittää pelkkä viittaus lainsäädäntöön, Finlexiin tms., ilman mitään tarkennuksia.

Päätösesitys:

Tulevalla neuvottelukierroksella kaikkiin PAMin TESseihin on saatava, työnantaja velvoittava, kirjaus kirjallisesta työsopimuksesta. Yhtään PAMin työehtosopimusta ei allekirjoiteta, ennen kuin kirjaus on jokaisessa PAMin TESsissä.

PAM toimii tulevalla neuvottelukierroksella aktiivisesti sen puolesta, että kaikkien muidenkin alojen ja liittojen TESseihin saadaan sama pakottava kirjaus.

PAM toimii tulevalla neuvottelukierroksella aktiivisesti sen puolesta, että yhtään muiden alojen tai liittojen työehtosopimusta ei allekirjoiteta, ennen kuin kirjaus kirjallisesta työsopimuksesta on niiden jokaisessa TESsissä.

Tämä kirjaus toimisi yhtenäisen 110-v. ay-liikkeen suurimpana voimannäyttönä.

Merja Lehto, valtuuston jäsen

Aloitteissa 1 ja 2 on yhteinen hallituksen lausunto ja päätösesitys.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aloite 2: Kirjallinen työ Sopimus saatava TESiin

PAM ryhtyy toimenpiteisiin, jotta saisimme TESiin, että työ Sopimus on aina annettava kirjallisena ja siinä on oltava merkittynä vähimmäistuntimäärä.

Perustelut

Suullinen työ Sopimus on yhtä pätevä, kuin kirjallinenkin, mutta aiheuttaa paljon riitoja ja tulkinnanvaraa. Monet työnantajat eivät suostu tekemään kirjallista sopimusta, vaikka työntekijä jopa uskaltaisi sitä pyytää. Työntekijät siis joutuvat vastentahtoisesti suostumaan suullisiin työ Sopimuksiin. Riitoja syntyy paljon. Suullisen työ Sopimuksen aiheuttamat riidat vältettäisiin, kun työ Sopimus olisi aina pakko antaa kirjallisena. Välttyttäisiin sana sanaan vastaan tilanteilta. Samaten kuin työ Sopimuksessa pitäisi aina olla merkittynä tuntimäärä mikä tehdään. Tämä toisi turvaa työntekijälle. Tällä vaikutettaisiin myös 0-tuntisopimuksiin, jotka helposti jättävät työntekijän täysin tyhjän päälle, jos hän kerran uskaltaa olla eri mieltä esimiehen kanssa. Tällä luotaisiin myös tasa-arvoista kohtelua työpaikoille.

Liikealan Turun seudun osasto ry 069

Hallituksen lausunto aloitteisiin 1 ja 2:

Aloitteen tekijät nostavat esille todellisen ongelman suullisista työ Sopimuksista, suulliset sopimukset aiheuttavat riitoja epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Työntekijällä on aina oikeus pyytää kirjallista työ Sopimusta. Pahimmassa tapauksessa voi jopa käydä niin, että työttömäksi jääneen henkilön työttömyysturvakin viivästyy, koska työ Sopimusta ei ole tehty kirjallisesti.

Työ Sopimuslain mukaisesti työ Sopimus voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Edellä mainitun lisäksi työ Sopimuslaissa on mm. myös määräys siitä, että työnantajan on annettava työntekijälle, jonka työ Suhde on voimassa toistaiseksi tai yli kuukauden pituisen määräajan, kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista viimeistään ensimmäisen palkanmaksukauden päättymiseen mennessä, elleivät ehdot käy ilmi kirjallisesta työ Sopimuksesta.

Työsuhteen keskeisimmistä ehdoista pitäisi käydä ilmi mm. työnteon alkamisajankohta, työntekijän pääasialliset työtehtävät, säännöllinen työaika, vuosiloman määräytyminen, irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste sekä työhön sovellettava työehtosopimus.

On huomattava, että työ Sopimuslain mukaisesti työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudella rikkoo työ Sopimuslain 2 luvun 4 §:n tai 2 momentin säännöksiä velvollisuudesta antaa työntekijälle kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista, voidaan tuomita työ Sopimuslakirikkomuksesta sakkoon.

Osaan PAMin työehtosopimuksista on saatu työehtosopimusneuvottelujen tuloksena kirjallisen työ Sopimuksen ehto. Esitys kirjallisen työ Sopimuksen

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

pakottavuudesta on tehty useissa työehtosopimusneuvotteluissa, koska se on niin työntekijöiden kuin työnantajankin etu.

Suurimmassa osassa PAMin työehtosopimuksista on työ sopimusmallilomake työehtosopimuksen liitteenä ohjaamassa kirjallisen työ sopimuksen laatimiseen. PAMin www-sivuilta löytyy myös tulostettavia alakohtaisia ja yleisiä työ sopimuslomakkeita.

Osassa työehtosopimuksista on jo määräys keskimääräisen vähimmäistyöajan merkitsemisestä työ sopimukseen. Nollatuntisopimusten ja muiden epätyypillisten työsuhdemuotojen ongelmat ovat yhä ilmeisimpiä. Näitä käsitellään tällä hetkellä muun muassa työaikalain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman ns. nollasopimustyöryhmän yhtenä toimeksiantona ovat työajan vakiintumiseen liittyvät kysymykset.

Koeaika alkaa työnteon aloittamisesta ja monesti työehtosopimuksissa on koeaikaa koskeva määräys. Osaan PAMin työehtosopimuksista on neuvoteltu työ sopimuslakia lyhyemmistä koeajoista sekä ja koeajasta on nimenomaisesti sovittava työ sopimuksella työsuhteen alussa, muussa tapauksessa koeaikaan ei voida vedota.

Koeaikamääräyksen tarkoituksena on antaa työntekijälle mahdollisuus arvioida koeajan aikana, vastaako tarjottu työ hänen odotuksiaan, ja vastaavasti, antaa työnantajalle mahdollisuus varmistua siitä, että työntekijä on sopiva työhön ja sen vaatimukseen.

Koeaikaan ei lasketa palkattomia työharjoitteluita, koska kyseessä ei ole ollut työsuhte. Tilanne on toinen, jos kyseessä on työsuhteessa tehty työehtosopimuksen mukainen harjoittelu aika, jolta työnantaja on velvollinen maksamaan palkan.

Ammatillisen koulutuksen reformi tulee kokonaisuudessaan luomaan uusia haasteita niin työpaikoille kuin työehtosopimusten kehittämiseen. Ammatillista koulutusta tullaan siirtämään enemmän työpaikoille, tämän lisäksi otetaan käyttöön uusi koulutussopimusmalli. Uudistuksessa lisätään myös jo olemassa olevan oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta. Koulutus- ja oppisopimuksella hankittu osaaminen osoitetaan näyttämällä se käytännön työtilanteissa. Työpaikkojen on pystyttävä tarjoamaan laadukasta opetusta opiskelijoille ja toisaalta työpaikkaohjaajalle tulee varata koulutus, riittävä aika ja korvaus tehtävästä.

Päätösesitys aloitteisiin 1 ja 2:

Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaikkien sopimuslatoimikuntien käsiteltäväksi.

Päätös: *Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaikkien sopimuslatoimikuntien käsiteltäväksi.*

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aloite 3: Työnantajan nimetessä lääkärin, työnantaja maksaa lääkärintodistuksen hankkimiskustannukset, myös yleisen terveydenhuollon puolelta

Työntekijä joutuu hankkimaan sairauslomastodistuksen myös niiltä päiviltä, kun työnantajan nimeämälle lääkärille tai terveydenhoitajalle ei pääse tai se ei ole auki.

Työntekijä joutuu jopa sadan kilometrin päästä hankkimaan poissaolotodistuksen. Maakunnissa ei ole viikonloppuisin tai ollenkaan päivystystä.

Sote-uudistuksen myötä supistusta tulee tapahtumaan.

PAM-liikealan Pohjois-Karjalan osasto 022

Hallituksen lausunto:

Lääkärin- tai sairaanhoitajan todistuksen hankkiminen iltaisin ja viikonloppuisin aiheuttaa kohtuuttomia ongelmia tai kuluja osalle palvelualojen työntekijöistä. Samanaikaisesti kun työskentely esim. kaupan alalla laajenee yhä enemmän viikonloppuihin sekä ilta- ja yöaikaan, vetäytyvät julkisen terveydenhuollon palveluyksiköt harvemmin asuueilta seuduilta suurempien kaupunkien keskustoihin. SOTE-uudistuksen ei odoteta tuovan tähän helpotusta.

Lääkärintodistuksen vaatiminen aiheuttaa sen, että työntekijät joutuvat eriarvoiseen asemaan sen perusteella, missä he asuvat. Vaihtoehdoksi syrjäseuduilla asuvalle jää usein joko matkustaminen kauas julkisen palvelun ääreen tai kalliiden yksityisten palvelujen käyttö.

Julkisen liikenteen harvennetut vuorot tai kokonaan puuttuvat palvelut lisäävät hankaluutta päästä niin naapurikuntiin kuin vaikeasti saavutettavissa olevaan julkiseen terveydenhuoltoon. Oma auto ei ole kaikille pienipalkkaisille lainkaan mahdollisuus, eikä autolla ajaminen ole edes vaihtoehto, jos olo on kovin sairas. Pitkä matka julkisella kulkuneuvollakaan, esimerkiksi kuumeisena, ei ole edes järkevää.

Yksityiset terveyspalvelut ovat matalapalkkaisten, osa-aikaisten saavuttamattomissa, kun lyhyen työvuoron sairausajan palkka voi jopa alittaa lääkitodistuksen hankinta-kustannukset.

Asiasta on tehty esityksiä myös työehtosopimustavoitteeksi ja käsitelty mm. kaupan sopimusaloimikunnassa työehtosopimustavoitteita valmisteltaessa.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloimikuntien käsiteltäväksi.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloimikuntien käsiteltäväksi.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aloite 4: Vapaapäivänä tehty työ

Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty vapaapäivänä tehdyille työlle erillistä viikkolepokorvausta. Työehtosopimuksen mukaan työviikko on määritelty keskimäärin 5 päiväiseksi, mutta jos työntekijä kutsutaan hänen vapaapäivänään töihin. Mikä on vapaapäivänä tehdyn työn hinta?

Työntekijä saa mahdolliset lisä-/ylityökorvaukset, mutta me haluamme vapaapäivänä tehdyille työlle kunnollisen korvauksen. Näin työnantaja ei voi tasoittaa vapaapäivinä tehtyjä tunteja tasoitusjaksossa, vaan korvaa ne kuten on sovittu.

Työpaikoilla on tehty paikallisia sopimuksia viikkolepokorvauksista, työvuorolistoihin merkitään vapaapäivät esim. V ja X kuten maratessissä, näin ei tule epäselvyyksiä kuinka paljon työnantaja joutuu korvaamaan työstä työntekijälle ja työntekijä pystyy myös itse seuraamaan asiaa.

Me vaadimme Palvelualojen ammattiliiton neuvottelevan kaupan alalle että työvuorolistoihin merkitään x ja v vapaapäivät ja niille hinnat.

Myös osa-aikaiset työntekijät hyötyvät kun työnantajat joutuvat miettimään kenet pyytää tekemään lisätöitä.

Matkailu- ja ravitsemus alan työehtosopimuksessa on x ja v vapaat, joille kummallekin on määritelty korvaus.

X=50% V=100 %

Tämä innostaa työntekijöitä menemään tarvittaessa vapaapäivänä töihin, kun siitä maksetaan kunnolliset korvaukset.

Esimerkiksi: Kaupanalan työntekijä sairastuu ja työnantaja kutsuu toisen työntekijän tekemään sairastuneen 2 työvuoroa. Työntekijä tekee 2x7,5h työpäivää ja ansaitsee palkkaa 12,09€/h eli yhteensä 181,35€

Jos kaupanalan työehtosopimuksessa olisi X ja V päivät ja niille korvaukset niin tämä työntekijä ansaitsee 317,35€. Tämä on hyvä korvaus menetetyille vapaalle.

Kuopion liikealan osasto 025 ja Pieksämäen ammattiosasto 700 yhtyvät aloitteeseen

PAM Mikkelin liikealan osasto 008

Aloitteisiin 4 ja 5 on yhteinen hallituksen lausunto ja päätösesitys.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aloite 5: Vapaapäivät

7§ Vapaat

Kaupan työehtosopimuksen mukaan työntekijällä on työaikalain viikoittaisen vapaa-ajan lisäksi 1 vapaapäivä. Työviikko on keskimäärin 5-päiväinen.

Tasoitumisjärjestelmässä on mahdollista laatia työvuoroluettelo niin, että vapaapäivien välissä voi enintään olla yhdeksän (9) työpäivää ja vapaapäiviä voidaan antaa tasoitumisjärjestelmän aikana yhdistämällä vapaapäiviä yhdenjaksoiseksi vapaaksi.

Mikäli työnantaja toimii, kuten edellä kuvailtiin, on asia kunnossa, mutta valitettavasti työvuorolistan tekijät saattavat tehdä kuusipäiväisiä viikkoja useita listoja peräkkäin. Henkilökunta väsyy jatkuviin ykkösvapaisiin ja työntekijät eivät palaudu työpäivästä ja varsinkin iäkkäämmillä työntekijöillä riski joutua sairauslomalle uupumisen takia lisääntyy merkittävästi.

Tasoitumisjakson lopussa voi olla tilanne, ettei keskimäärin kaksi vapaapäivää viikossa täytykään, vaan vapaapäivien määrä jää vähäisemmäksi kuin Kaupan työehtosopimuksessa on ohjeistettu. Kun työaikalain mukaiset lepoajat täyttyvät, ei työnantaja ole kuitenkaan tehnyt mitään rangaistavaa, eikä työntekijä saa saamatta jääneistä vapaista minkäänlaista korvausta.

Esitämme, että jos tasoitumisjakson puitteissa vapaapäivien määrä ei täyty, on työnantaja veloitettu maksamaan työntekijälle saamatta jääneet vapaapäivät tasoitumisjakson toteutuneiden työtuntien mukaan.

Esimerkki: Tasoitumisjakso on 10 viikkoa, jossa pitäisi olla 20 vapaapäivää, mutta työntekijä onkin saanut vain 17 vapaapäivää. Toteutuneet tunnit jaettuna Kaupan työehtosopimuksen mukaisten työpäivien lukumäärällä. Eli 50 työpäivää: 360 toteutuneella tunnilla = 7,2 tuntinen työpäivä. Eli 7,2 tuntia x kolme saamatta jäänyttä vapaapäivää x henkilökohtainen palkka on korvaussumma saamatta jääneistä vapaapäivistä, joka työnantajan on maksettava työntekijälle. Rahana korvattavien vapaapäivien arvo on verrannollinen ylityöhön joten 100% korotettu palkka on kohtuullinen korvaus menetetyistä vapaista.

PAM Liikealan Mikkelin osasto 008

Hallituksen lausunto aloitteisiin 4 ja 5:

Työaika-autonomiaan ja lepoaikoihin liittyvät kysymykset ovat keskeisiä työhyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta. Tämä kävi ilmi myös PAMin teettämästä tutkimuksesta, kun selvitettiin kauppojen aukioloaikojen vapautumisen vaikutuksia. Työntekijöiden mahdollisuus vaikuttaa omien

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

työvuorojen sijoitteluun korostuu. Nämä asiat on huomioitu PAMin yhteisissä ja alakohtaisissa tes-tavoitteissa.

Työnantajan on noudatettava työehtosopimuksen määräystä siitä, että työviikko on keskimäärin viisipäiväinen. Lepoajat tulee antaa työehtosopimuksen mukaisesti. Viikonloppuvapaita annetaan 17 vuodessa.

Lepoaikojen ja työajan sijoittelun määräykset ovat sitovia tes-määräyksiä. Tes-määräyksen rikkomisesta on käynnistettävä valvontatoimenpiteet. Jatkuva työaikamääräysten noudattamatta jättäminen pitää huomioida ja siihen on puututtava työpaikalla.

Kauppan alan työehtosopimuksen mukaisesti työviikko on keskimäärin viisipäiväinen ja vapaapäivänä tehdystä työstä ei ole sovittuna erikseen erillistä korvausta, kuten aloitteessa mainitulla matkailu-, ravintola-, ja vapaa-ajan palveluita koskevassa työehtosopimuksessa. Viikoittainen ylityökorvaus tulee kuitenkin huomioidavaksi, jos viikoittainen työaika ollut ilman tasoittumisjärjestelmää enemmän kuin 37.5 tuntia viikossa.

Päätösesitys aloitteisiin 4 ja 5:

Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloitteen käsittelyksi.

Päätös: *Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloitteen käsittelyksi.*

Aloite 6: Direktiolla määrättyjen työvuorojen hinta

Kauppan alalla osa työntekijöistä työskentelee osa-aikaisilla sopimuksilla, mutta suurin osa heistä haluaisi kuitenkin tehdä kokoaikatyötä. Työntekijät haluavat ja myös usein saavat lisätunteja jo suoraan työvuoroluetteluun suunniteltuna ja yrityksen kutsujärjestelmien kautta ilmoitettujen mm. sairauslomien paikkausten muodossa. Jotta lisätunteja saisi ja kutsujärjestelmässä olisi mukana, on työntekijä työehtosopimuksessaan suostunut ottamaan vastaan lisätöitä sopimustuntiansa lisäksi.

Kaupassa työskentelevät ihmiset, myös osa-aikaiset työntekijät, suunnittelevat oman elämänsä julkaistujen työvuorolistojen mukaan ja eivät voi joko omien tai lastensa harrastusten tai muun syyn vuoksi ottaa kaikkia tarjottuja vuoroja vastaan. Toisinaan on mahdollista, ettei toimipaikasta kukaan halua tai voi ottaa tarjottua vuoroa vastaan, mutta joku olisi saatava töihin.

Tällaisessa tapauksessa, jos vuoroa ei saada muuten täytettyä ja työnantaja katsoo, että työvuoroon on saatava työntekijä voi työnantaja halutessaan käyttää direktio-oikeutta (työnjohto-oikeus), ja määrätä työntekijä ko. työvuoroon tai jatkamaan omaa työvuoroa. Työvuorosta voi kieltäytyä vain perustellusta syystä, joita ovat muun muassa lapsen hoito-ongelmat, varattu aika lääkärille ja perhejuhlat (esim. hautajaiset, häät, ristiäiset).

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Esitämme, että työvuorot, joita jatketaan tai joihin määrätään työntekijä direktio-oikeutta käyttämällä, tulee maksaa 100 % korotettu palkka. Korotetulla palkalla hillitään työnantajan innokkuutta käyttää direktio-oikeutta liian matalalla kynnyksellä, vaan pelkästään tapauksissa, joissa ei muuten saada työntekijää työvuoroon, joka on syystä tai toisesta katsottu tarpeelliseksi täyttää. Työvuoron korkea hinta ohjaa myös toivottavasti työnantajaa parempaan ja johdonmukaisempaan henkilöstöpolitiikkaan. Jos henkilöstö kokee olevansa arvostettu ja tärkeä osa tuloksen tekemisessä, ei direktio-oikeutta tarvita mahdollisesti lainkaan vaan vuorot saadaan täytettyä yhteistyöllä.

Esimerkki: Kaikki kokit olivat sairastuneet ABC-aseamalla ja vuoroon etsittiin kutsujärjestelmän kautta kokkia ja heitä myös lähestyttiin puhelimitse, mutta vuoroon ei saatu ketään, joten direktiolla määrättiin yrityksen muussa toimipisteessä työskentelevä kokki vuoroon, jotta asiakkaille pystyttiin tarjoamaan luvatut palvelut.

PAM Liikealan Mikkelin osasto 008

Hallituksen lausunto:

Aloitteessa on otettu kantaa työnantajan direktio-oikeuteen määrätä työntekijä työvuoroon tapauksissa, joissa työnantajan toiminta vaarantuu. Tällöin kyseessä on kuitenkin työn tekemiseen liittyvä määräys ja kyseessä työvuoroluettelon muuttaminen. Työvuoroluetteloa voidaan muuttaa työaikalain mukaan töiden järjestelyihin liittyvästä painavasta syystä.

Lisätyötä saa teettää vain työntekijän suostumuksella, jollei lisätyöstä ole sovittu työsopimuksessa. Työntekijällä on tällöin kuitenkin oikeus perustellusta henkilökohtaisesta syystä kieltäytyä lisätyöstä työvuoroluetteloon merkittynä vapaapäivinä. Lisätyöstä maksettavat korvaukset määräytyvät kaupan työehtosopimuksen 9 §:n mukaan. Määräystä siitä, että erillistä korvausta maksettaisiin, jos työnantaja määrää ylimääräiseen työvuoroon tai jatkamaan omaa jo päättyvää työvuoroa, ei ole.

Huono ja/tai liian tehokas työvuorosuunnittelu aiheuttaa jatkuvia muutoksia työvuoroluetteluihin ja tämä aiheuttaa omalta osaltaan työntekijälle (varsinkin osa-aikaisille työntekijöille) tyytymättömyyttä, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisongelmia sekä työmotivaation alenemista.

Rahallinen korvaus työntekijälle työvuorolistan muuttamisesta saattaisi kannustaa työnantajaa suunnittelemaan hieman väljempiä työvuoroluetteloja, mikä ei välttämättä ole osa-aikatyöntekijöiden edun mukaista.

PAM on toistuvasti nostanut esille lisätyöongelmat niin työehtosopimusneuvotteluissa kuin ajamalla lisätyöriitoja oikeudessa. Oikeusprosessit ovat pitkiä ja jäsenelle raskaita. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista saada työehtosopimukseen selkeitä määräyksiä lisätyön tarjoamisesta, rahallisesta korvauksesta sekä tarkastelumalli työajan vakiintumiselle.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvöntö

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaupan sopimusalatoimikuntiin.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaupan sopimusalatoimikuntiin.

Aloite 7: TES:iin PAKOTE kysyä vapaaehtoiset juhlapyhiksi töihin. Vapaaehtoisten puuttuessa TA:lla oikeus määrätä töihin.

Tällä hetkellä jossain toimii, useimmissa ei.

PAM liikealan Vaasan seudun osasto ry 005 PAM Vasanejdens Handels rf 005

Hallituksen lausunto:

Kaupan työehtosopimuksen 10 §:ssä on määräys, että sunnuntaina tai kirkollisena juhlapäivänä saa teettää työtä vain, jos siitä on työsopimuksella sovittu tai työntekijä antaa siihen erikseen suostumuksensa. Samoin sunnuntaityön teettämisessä tulee noudattaa tasapuolisuutta ottaen erityisesti huomioon työntekijän ammattitaito, osaaminen ja soveltuvuus tehtävään.

Myös työaikalain 33 §:n mukaan kirkollisena juhlapäivänä saa teettää työtä vain, jos sitä laatusa vuoksi tehdään säännöllisesti mainittuina päivinä tai jos siitä on työsopimuksella sovittu taikka jos työntekijä antaa siihen erikseen suostumuksensa. Nyt aukioloaikojen vapauduttua on entistä tärkeämpää huomioida työaikojen sijoittelu niin, että työntekijöiden työturvallisuus ja työhyvinvointi huomioitaisiin.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaupan sopimusalatoimikuntaan.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaupan sopimusalatoimikuntaan.

Aloite 8: Työnantajan palkanmaksuvelvollisuuden laajentaminen lapsen sairastuessa äkillisesti

Alla on kirjaus Kaupan työehtosopimuksesta, johon haluamme täydennyksen ja täsmennyksen. Voi myös olla tilanteita, joissa puoliso on kotona sairauslomalla, mutta ei kerta kaikkiaan pysty hoitamaan sairasta lasta vaikkapa nostorajoitteen vuoksi. Listaus, jossa on lueteltu, milloin työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus muulle kuin yksinhuoltajalle ei edellytä sitä, kun toinen vanhemmista on kotona sairauslomalla toipumassa vaikkapa lanneranganmurtumasta, jossa on alkuvaiheessa konkreettinen halvaantumisen vaara, jos teet varomattomia äkkiliikkeitä tai nostat enemmän kuin on ohjeistettu.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Äkillinen sairaus perheessä

Kaupantyöehtosopimuksessa työntekijälle pyritään antamaan mahdollisuus lyhyeen palkattomaan poissaoloon perheessä sattuneen äkillisen sairauden vuoksi.

Alle 10- vuotiaan lapsen sairastuessa äkillisesti lapsen huoltajalle, huoltajan avio- tai avopuolisolle tai huoltajalle, joka ei asu lapsen kanssa samassa taloudessa, maksetaan palkkaa 1-3 kalenteripäivää sisätyviltä työpäiviltä 12§ mukaan.

Palkanmaksun edellytyksenä on, että

- lyhyt poissaolo on välttämätön lapsen hoidon järjestämiseksi tai lapsen hoitamiseksi ja*
- työntekijä on viipymättä ilmoittanut poissaolosta ja jos mahdollista sen kestosta ja*
- lapsen sairaudesta on toimitettu lääkärintodistus tai muu työnantajan hyväksymä selvitys*

Muulle kuin yksinhuoltajalle palkka maksetaan, jos

- toisella huoltajalla*
- huoltajan avio- tai avopuolisolla tai*
- lapsen huoltajalla, joka ei asu lapsen kanssa samassa taloudessa, ei ole ansiotyön, työajan, välimatkan, asevelvollisuuden tai siviilipalvelun suorittamisen tai kertausharjoitusten takia mahdollisuutta järjestää hoitoa tai hoitaa lasta. Esteestä on pyynnöstä annettava selvitys*

Tarvittaessa työntekijälle pyritään antamaan 3 kalenteripäivää pidempi palkaton poissaolo.

Esitämme, että kohtaan jossa luetellaan syitä, milloin työnantajalla on velvollisuus maksaa palkka myös muulle kuin yksinhuoltajalle lisätään teksti

- ansiotyöhön rinnastetaan myös lääkärin toteama työkyvyttömyys, joka voi johtaa mahdolliseen sairauden tai vamman olennaiseen pahenemiseen.

PAM Liikealan Mikkelin osasto 008

Hallituksen lausunto:

Aloitteessa nostetaan esille tilanne, jossa toinen huoltajista on ansiotyöstään sairauslomalla eikä näin ollen välttämättä pysty huolehtimaan alle 10-vuotiaasta sairaasta lapsesta. Aloitteessa esitetään, että luetteloon työnantajan palkanmaksuvelvollisuudesta tulisi lisätä mahdollisuus palkalliseen poissaoloon, jos toinen huoltajista on sairauslomalla ansiotyöstään.

Kaupan työehtosopimus ei estä molempia huoltajia olemasta kotona perheessä sattuneen äkillisen sairauden johdosta. Sama poissaolo-oikeus on myös alle 10-vuotiaan lapsen sairastuessa, mutta työnantajan

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

palkanmaksuvelvollisuus toteutuu vain silloin, kun luettelon mukaiset kohdat täyttyvät.

Työehtosopimus ei voi velvoittaa lääkäriä kirjoittamaan todistusta työkyvyttömyydestä toista työnantajaa varten, mutta luetteloa voisi täydentää tarkennetulla kirjauksella tilapäisestä poissaolosta, jolloin ei ole mahdollisuutta järjestää hoitoa tai hoitaa lasta. Esteestä on pyynnöstä annettava selvitys. Ko. asiaa on hyvä nostaa jatkossa esille.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaikkien sopimuslatoimikuntien käsiteltäväksi.

Päätös: *Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaikkien sopimuslatoimikuntien käsiteltäväksi.*

Aloite 9: Vuosivapaan antaminen arkipyhänä

Työntekijää on kuultava aina jos vuosivapaa annetaan arkipyhäpäivänä, koska monessa työpaikassa järjestelmä lukkiutuu jos arkipyhälle merkitään vuosivapaa. Tällöin lisätyötä ei tarjota osa-aikaiselle, jolloin olisi mahdollista ansaita extraa.

Päivikki Saukko, valtuuston jäsen

Hallituksen lausunto:

Kaupan työehtosopimuksen vuosivapaajärjestelmä otettiin käyttöön 1.1.2017. Vuosivapaa on palkallinen vapaa ja sen vaikutus työaikaan on joko 7,5 tuntia tai 3 tuntia 45 minuuttia. Vuosivapaa merkitään työvuoroluetteloon 7,5 tunnin tai 3 tunnin 45 minuutin työpäivänä. Työvuoroluetteloon merkittyä vuosivapaata ei voida muuttaa yksipuolisesti ilman työntekijän suostumusta.

Aloitteessa esitetään huoli siitä, että tarjolla olevia lisätyötunteja ei tarjota lainkaan työntekijälle, joka on vuosivapaalla. Työehtosopimus ei itsessään kiellä sitä, etteikö työnantaja voisi tarjota lisätyötä työntekijöille, jotka ovat vuosivapaalla, saatiikka ettei tarjottua lisätyötä voisi ottaa vastaan. Tällöin tulee kuitenkin sopia mihin ajankohtaan vuosivapaa siirretään tai että vuosivapaa maksetaan kertaluontoisesti rahakorvauksena.

Vuosivapaajärjestelmän kehittämistarpeita on esitetty jonkin verran. Seuraavissa työehtosopimusneuvotteluissa tulee mm. kehittää tapaa, miten työntekijää kuullaan vuosivapaiden antamisessa ja millä tavalla lisätyötä voitaisiin ottaa vastaan vuosivapaana.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaupan sopimuslatoimikunnan käsiteltäväksi.

Päätös: *Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaupan sopimuslatoimikunnan käsiteltäväksi.*

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Aloite 10: Paikalliset sopimukset tehtävä AINA kirjallisena

Nyt sopimuksia tehty suullisesti ja henkilöt vaihtuneet.

PAM liikealan Vaasan seudun osasto ry 005 PAM Vasanejdens Handels rf 005

Hallituksen lausunto:

Osassa Palvelualojen ammattiliiton työehtosopimuksia on määritelty mitä ja miten voidaan paikallisesti sopia. Paikalliset sopimukset on ohjeistettu tehtäväksi kirjallisesti. Vastaava ohjeistus PAMin järjestämissä paikallisen sopimisen koulutuksissa on, että paikalliset sopimukset tulisi aina tehdä kirjallisesti, jotta saadaan kirjattua esimerkiksi kyseisen sopimuksen kesto, ketä se koskee ja mm. irtisanomispykälä.

Tosiasiallinen paikallinen sopimus, joka on joko työntekijän, työntekijöiden tai henkilöstöedustajan ja työnantajan välillä tehty, tulee aina pystyä myös erottamaan yritykseen vuosien aikana muodostuneista käytännöistä, jotka saattavat vaikuttaa paikalliselta sopimukselta, vaikka sitä ne eivät ole.

Paikallisia sopimuksia on valitettavasti myös kadonnut, kun henkilöstöedustajia on vuosien saatossa vaihtunut, arkistointijärjestelmät ovat muuttuneet ja toimipaikkojakin on vaihtunut. Hallitus pitää aloitetta kannatettavana, jotta sopimukset ja niiden sisällöt säilyvät myös muutostilanteissa ja ne voidaan tarpeen vaatiessa irtisanoa esimerkiksi työehtosopimusten määräysten muuttuessa.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen sopimusaloitusten käsiteltäväksi.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen sopimusaloitusten käsiteltäväksi.

Aloite 11: Työvuorot esille vähintään kuluva + 4 viikkoa

Pystyy suunnittelemaan elämänsä, lisäksi lasten hoitopaikat vaativat tietoja hoitotarpeesta pidemmälle ajalle.

PAM liikealan Vaasan seudun osasto ry 005 PAM Vasanejdens Handels rf 005

Hallituksen lausunto:

Työaikalain mukaan työvuoroluettelo on saatettava kirjallisesti työntekijöiden tietoon hyvissä ajoin, viimeistään viikkoa ennen siinä tarkoitetun ajanjakson alkamista. Tämän jälkeen työvuoroluetteloa saa muuttaa vain työntekijän suostumuksella tai töiden järjestelyihin liittyvästä painavasta syystä.

Kauppan työehtosopimus työvuoroluettelon tiedoksi saattaminen:
Työvuoroluettelo annetaan tiedoksi viimeistään 2 viikkoa ennen työviikon alkamista.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvöntö

Työajan tasoittumisjakson ollessa vähintään 9 viikkoa työvuoroluettelo annetaan tiedoksi viimeistään 3 viikkoa ennen työviikon alkamista.

Kaupan työehtosopimusta kehitettäessä on pidetty tärkeänä, että työntekijällä on tiedossa hyvissä ajoin hänen työvuoronsa, jotta työn ja perhe-elämä yhteensovittaminen olisi helppoa ja näin myös mahdollistaisi tehokkaan työn tekemisen. Kaupan työehtosopimuksessa on jo nyt sovittu varsin hyvin työvuoroluettelon ilmoittaminen suhteessa työaikalain määräykseen, mutta kauppojen aukioloaikojen vapauduttua on työvuoroluettelon ilmoitusajan pidentämiselle edelleen tarvetta.

Päätösesitys:

Valtuusto päättää siirtää aloitteen käsiteltäväksi kaupan sopimusaloitteen.

***Päätös:** Valtuusto päätti siirtää aloitteen käsiteltäväksi kaupan sopimusaloitteen.*

Aloite 12: Vastuulisän maksaminen jo ensimmäisestä päivästä

Monella esimiehellä monta työpistettä/toimipaikkaa jossa toimii, joutuvat työntekijät tekemään esimiehelle kuuluvia tehtäviä. TA "kikkailee" myös kun työjakso ei yhdenjaksoinen (päiviä silloin tällöin mutta vuositasolla kertyy viikkoja).

PAM liikealan Vaasan seudun osasto ry 005 PAM Vasanejdens Handels rf 005

Hallituksen lausunto:

Kauppan työehtosopimuksen mukaan myymälänhoitajan vakinaiselle sijaiselle maksetaan sijaisuuslisää, jonka suuruuteen vaikuttavat työntekijän alalla oloaika, sijaisuuden kesto ja myymälän koko. Lisän suuruus on riippuvainen vakinaisten työntekijöiden määrästä ja on vähintään 5% ja enintään 20%

Siirrettäessä työntekijän tilapäisesti korkeamman palkattuun työhön yhdenjaksoisesti yli kahdeksi viikoksi esimerkiksi loman ajaksi, maksetaan yli menevältä ajalta kyseisen työn mukaista palkkaa. Ennen siirtoa työnantaja toteaa sen vaikutuksen palkkaukseen.

Mikäli kysymys ei ole edellä mainituista tilanteista, mutta työntekijä tekee huomattavassa määrin korkeamman vaatavuustason työtä, maksetaan hänelle työkohtaisuuslisää. Lisä maksetaan prosentuaalisena taulukkopalkasta. Työkohtaisuuslisän määrää ei ole työehtosopimuksella sovittu.

Työntekijälle maksetaan vastuulisä hänen vastatessaan ja huolehtiessaan osastosta tai tuoteryhmästä, toisten työntekijöiden ohjauksesta, valvonnasta ja työaikasuunnitelmien tekemisestä ja myynti- ja mainossuunnittelusta ja raportoinnista. Vastuulisä on vähintään 5 prosenttia taulukkopalkasta. Tehtävien ja vastuiden ollessa lähellä esimiesten tehtäviä lisä maksetaan 5 prosenttia suurempana.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Vaikka kaupan työehtosopimuksessa on useita määräyksiä siitä, miten korostunut vastuu myymälän toiminnasta korvataan työntekijälle, voi todellisuudessa olla aloitteessakin mainittuja tilanteita, joissa lisääntynyt vastuu on jätetty työntekijöille korvaamatta.

Kaupan palkkausjärjestelmää ollaan kokonaisuudessa uudistamassa. Vastuulisään liittyvät muutostarpeet otetaan huomioon uudistuksessa.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaupan sopimusaloitteen käsittelyksi.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaupan sopimusaloitteen käsittelyksi.

Aloite 13: Työkengät kokonaan työnantajan korvattaviksi

Lukuisilla PAMin neuvottelemilla sopimusaloilla töitä tehdään jalkojen päällä seisten, kävellen ja joskus jopa juosten. Meillä on varmasti tiedossa, kuinka oleellinen osa työvaatetusta työkengät ovat ja kuinka monta vaivaa ja vaaranpaikkaa vältetään asianmukaisilla työkengillä. Työntekijän jalkaan sopivilla työkengillä voi ehkäistä selkäsärkyjä, lonkka-, polvi- ja nilkkavaivoja. Laadukkaat kengät ovat kevyet, joustavat, tasapainoiset, ergonomisesti tuetut, pitävät ja hengittävät. Huomattava osa työturvallisuuden kaupan-alalla johtuu liukastumisista, jotka taas johtuvat huonoista tai riittämättömistä työkengistä. Työnantajan olisi myös hyvä tiedostaa, ettei työkengistä voi antaa kuin suosituksen, jos esim. vain osa kengien hinnasta korvataan työntekijälle.

Meidän on siis linjattava niin, että työkengät joko kuuluvat työvaatteisiin jotka työnantajan on kustannettava kokonaan.

Kaupan työehtosopimus

9. Erinäiset määräykset

Työasut- myyjät

8. Työnantaja hankkii vakinaiselle myyjälle käyttökelpoisen työasun.

Työnantaja huoltaa omistamansa työasut, ellei paikallisesti korvausta vastaan toisin sovita.

Tai voivatko työkengät olla henkilökohtaisia suojaamia, jotka työnantajan on hankittava työntekijöilleen,

15 §

Henkilönsuojainten, apuvälineiden ja muiden laitteiden varaaminen käyttöön

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön erikseen säädetyt vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Ehdotamme että PAMin neuvottelemiin työehtosopimuksiin kirjataan erikseen alla oleva teksti:

Työjalkineet

Työntekijän on työpaikalla käytettävä ja siellä säilytettävä työpaikan työsuojelulliset ja hygieeniset vaatimukset täyttäviä työjalkineita. Koeajan täytyttyä työnantaja hankkii työntekijälle yllä mainitut työjalkineet, ja työntekijä on oikeutettu uusiin työjalkineisiin vuosittain/joka vuosi.

Työnantaja voi vaihtoehtoisesti kuitenkin perustellusta syystä edellyttää, että työntekijä itse hankkii yllä mainitut työjalkineet, jolloin työnantaja korvaa kerran vuodessa tositetta vastaan työntekijälle työjalkineiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista enintään 65,00 euroa.

PAM Liikealan Mikkelin osasto 008

Hallituksen lausunto:

Kauppan työehtosopimuksen huolto- ja liikenneasemien työntekijöitä koskevassa pöytäkirjassa (5§) edellytetään huoltoasentajalle, autonpesijälle ja alustasuojajalle hankittavaksi suojajalkineet. Muissa PAMin työehtosopimuksissa puhutaan työasuista, suoja- ja työpuvuista ja työkäsinistä, mutta työkenkistä ei ole erillistä mainintaa. Vartijoiden työehtosopimuksessa viitataan sisäministeriön ohjeeseen vartijan asun osalta, mutta ko. ohjeessa ei ole mainintaa työkenkistä.

Varsin yleinen käytäntö työpaikoilla on, että työnantaja hankkii työkenkät, mutta veloittaa niistä työntekijältä jonkun summan tai, että työntekijät saavat tietyn rahamäärän hankkiakseen työkenkät itse.

Tapaturmariskin arviointi on työnantajan vastuulla. Jos työnantajalla ei ole riittävää asiantuntemusta arvioida työkenkiin tai turvakenkiin liittyvän työturvallisuusriskin suuruutta, on siihen käytettävä pätevää ulkopuolista asiantuntijaa, esimerkiksi työterveyshuoltoa, joka arvioi työpaikkaselvityksessä mm. sitä, millaisia työ- tai turvakenkiä työtehtävän turvallinen suorittaminen vaatii. Tapaturmille alttiilla aloilla työnantajat huolehtivat yleensä hyvin varusteista, mm. turvakenkien hankinnoista, koska sanktiot tapaturmien ehkäisyn laiminlyönneistä tulevat työnantajalle kalliiksi.

Sen sijaan aloilla, joissa tapaturmariski on pienempi, työnantajat saattavat laistaa esimerkiksi tarkoituksenmukaisten työkenkien hankinnasta siitä huolimatta, että työhyvinvointia edistävien hyvien ergonomisten jalkineiden hankintaa suositellaan työpaikkaselvityksissä paljon jalkojensa päällä työskenteleville.

Mikäli työpaikkaselvityksessä ei ehdottomasti vaadita tarkoituksenmukaisten työkenkien hankintaa, asiasta tulee pyrkiä sopimaan paikallisesti, kuten monilla työpaikoilla onkin jo tapahtunut.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Asiaan voidaan hakea ratkaisua myös oikeusprosessin kautta, jos tämänkaltainen tapaus tulee jäseniltämme esiin.

Päätösesitys: Valtuusto päättää siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloitelmien käsittelyyn.

Päätös: Valtuusto päätti siirtää aloitteen kaikkien sopimusaloitelmien käsittelyyn.

Aloite 14: Tuote-esittelijän työehdot

PAM Liikealan Keski-Suomen osasto 043 esittää, että PAM ryhtyy toimenpiteisiin palvelualoilla työskentelevien tuote-esittelijöiden työehtojen saamiseksi kuntoon ja yhdenmukaisiksi.

Perustelut:

Palvelualoilla toimivien tuote-esittelijöiden työehdoissa on tällä hetkellä monia epäkohtia. Tämä koskee erityisesti heitä, jotka työskentelevät tuote-esittelijöitä välittävissä yrityksissä.

Tässä esimerkkejä:

- käytetään ilmaisena työvoimana: Esiteltäviin (n. 5 sivuista A4:sta) tuotteisiin perehdytään etukäteen omalla ajalla. Päiväraporttien ja työaika- sekä kulukirjausten teko omalla ajalla (menee n. tunti työpäivän päälle). Työvälineiden haku esim. matkahuollosta omalla autolla. Km-korvauksia ja päivärahoja ei aina makseta, tai maksetaan pienempänä kuin kuuluisi.
- palkka vaihtelee eri yrityksissä. Yritysten välillä kova kilpailu, joten palkat yritetään painaa alas.
- työterveyshuoltoa ei ole!! Ei ole luottamusmiestä / työsuojeluvaltuutettua.
- työvaatteet ja esim. pöytäliinat pestävä kotona, käytetään omia puhelimia ja tietokoneita, tavaroita varastoidaan kotona. Kaikki ilman korvausta.
- soitettava pari päivää ennen esittelyä liikkeeseen ja varmistettava että tuotteet on tilattu kauppaan. Jos ei soita, eikä tuotteita ole, niin ei saa palkkaa. Lähetettävä valokuvia omasta työpisteestä, jossa oltava itse mukana.
- esiteltävät tuotteet maksettava omalla rahalla, saa jälkikäteen takaisin.
- työpäiviä yleensä 1-3 viikossa, määrä vaihtelee suuresti riippuen yrityksen saamista toimeksiannoista.

Nollatuntisopimus, tarvittaessa työhön kutsuttava; työvuoroja ei välttämättä tiedä edes seuraavalle viikolle. Työ on erikoismyyjän työ, palkan pitäisi olla erikoismyyjän palkka.

PAM Liikealan Keski-Suomen ammattiosasto 043

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Hallituksen lausunto:

Aloitteessa kuvataan hyvin tuote-esittelijöiden työarkea. Työtehtävät ovat usein hyvin monipuolisia ja vaativia, vastuu on suurta ja työpisteet ovat aina erityyppisiä. Työaika-epäsäännöllisyys ja toimeentulon epävarmuus luo jatkuvaa painetta ja huolta.

PAM, varsinaisesti edeltäjäliitto Liikealan ammattiliitto, on aikoinaan tehnyt joitakin sopimuksia yksittäisten yritysten kanssa, jolloin yrityksen menekinedistäjiin on noudatettu Kaupan työehtosopimuksen myyjien työaikoja ja palkkoja, määritelty mm. mikä on työmatka ja miten siirtymäaika työpisteestä toiseen korvataan.

Kyseinen ammattiryhmä on pääsääntöisesti heikosti järjestäytynyt. Tämä vaikeuttaa ammattiryhmän edunvalvontaa.

Päätösesitys:

Valtuusto pitää tärkeänä että, PAM pyrkii löytämään aktiivisia alan jäseniä, jotta voidaan kehittää ja parantaa alan ammattiryhmän työehtoja ja palkkoja.

Päätös: *Valtuusto piti tärkeänä että, PAM pyrkii löytämään aktiivisia alan jäseniä, jotta voidaan kehittää ja parantaa alan ammattiryhmän työehtoja ja palkkoja.*

Aloite 15: Perustetaan liittoon jaosto tai toimikunta ajamaan työttömien asioita

Työttömillä ja pitkäaikaistyöttömillä tulee olla oma edustus liiton toiminnassa esim. jaoston tai toimikunnan muodossa.

Jaosto tai toimikunta olisi ns. "kevennetty versio" sopimuslatoimikunnasta tms. foorumi, jossa työttömät voisivat tuoda esille työttömyyteen ja etenkin pitkäaikaistyöttömyyteen liittyviä haasteita, ongelmia ja ratkaisuja.

Perustelut:

Työttömien asema nyky Suomessa on äärimmäisen hankala ja moni työtön sinnittelee toimeentulonsa ääri rajoilla, etenkin PAMilaisilla aloilla. Haluamme, että heidän äänensä tulee kuulluksi.

Työttömien arjen ymmärtäminen ja arvottaminen onnistuu parhaiten heidän itsensä kertomana. Meidän pitää liitossa hyödyntää työttömien piilevää potentiaalia, ennaltaehkäistä työttömyyttä sekä sen negatiivisia sosiaalisia haittavaikutuksia.

Liiton tulee vaikuttaa päättäjiin ja yhteiskunnan rakenteisiin sekä lainsäädäntöön niin, että niillä toimilla voidaan helpottaa työttömien työllistymistä, ennaltaehkäistä työttömyyttä, estää syrjäytymistä sekä pitkäaikaistyöttömien taloudellista ja sosiaalista ahdingkoa.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Esiin tulevat asiat koskevat monia työttömiä jäseniä, jotka eivät tiedä miten toimia joutuessaan työttömiksi. Jaosto tai toimikunta koordinoisi ja päivittäisi tiedotusta jäsenistölle.

Niina Ruutinen, valtuuston jäsen

Merja Lehto, valtuuston jäsen

PAM Hotelli- ja ravintola-alan pääkaupunkiseudun osasto ry / 716

PAM Hotelli- ja ravintola-alan pääkaupunkiseudun S-ryhmän osasto ry / 835

Hallituksen lausunto:

Aloitteessa esitetään, että työttömien jäsenten edustuksen turvaamiseksi liittoon perustettaisiin jaosto tai toimikunta, joka toimisi keskustelufoorumina työttömille jäsenille. Liiton hallinnossa on työttömiä jäseniä; tehtäviin voi tulla valituksi työttömänä ja säilyttää paikan vaikka joutuisi työttömäksi.

Liiton sääntöjen mukaan hallitus voi nimetä itselleen avustavia elimiä. Käytännössä nämä ovat olleet joko sopimusaloittoa tai valiokuntia (kuten nuorisovalioikunta sekä työ- ja talouselämävalioikunta). Näille elimille on hallitus myös määritellyt omat tehtävänsä. Työ- ja talouselämävalioikunnalle kuuluvat työelämää koskevat yhteiskunnalliset ja poliittiset linjaukset mukaan lukien työttömyyteen liittyvät kysymykset. Lobbauksessa työllisyyteen ja työttömien asemaan liittyvät asiat ovat jo nyt merkittävä osa liiton mm. lainsäädäntöön vaikuttamista.

Liitto on Tatsin (Työttömien ay-jäsenten tukiyhdistys) jäsen ja lisäksi rahoittaa tänä ja ensi vuonna yhtä sen erillisprojektia. Viime vuonna aloitettu työttömien ns. korttikoulutus laajenee vuonna 2018. Kuluvana vuonna on järjestetty kokeiluna työttömien tilaisuuksia Oulussa, Kuopiossa ja Jyväskylässä. Tilaisuuksissa työttömillä oli mahdollisuus keskustella näkemyksistään ja tilanteestaan sekä saada kohdennettua koulutusta. Tilaisuudet saivat hyvän vastaanoton ja jokaisessa oli läsnä lähes 40 osallistujaa. Tällainen toiminta jatkuu myös seuraavana vuonna.

Päätösesitys:

Valtuusto pitää työttömien huomioimista liiton toiminnassa tärkeänä ja jatkaa aloitettuja toimiaan.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa) tarkensi aloitteen otsikon ja avasi aloitteen sisältöä tarkemmin. Ruutinen esitti kannatettuna muutosesityksenä: *Perustetaan PAMiin työttömille oma asiantuntijaelin: Työttömien foorumi.*

Ruutinen kertoi, että aloitteen tekijöiden ja muutosesitystä kannattaneiden valtuutettujen mielestä hallituksen vastaus antoi ymmärtää, että aloite on väärin ymmärretty. Foorumia ei oltu tarkoitettu hallituksen apuelimeksi vaan se olisi työttömille itselleen oma keskustelufoorumi.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Tavoitteena on saada liittoon työttömien oma "ideahautomo", jossa työttömien ääni saataisiin paremmin kuuluviin. Ruutisen mukaan idea on uudenaikainen ja edistyksellinen. Tiedossa ei ole, että vastaavanlaista keskustelufoorumia olisi muissa liitoissa. Ruutinen kysyi liiton hallitukselta, onko työ- ja talouselämän valiokunnassa käsitelty työttömien asioita riittävästi ja miten ja missä laajuudessa?

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa) kannatti Ruutisen esitystä.

Aloitteen 15 käsittely jatkui menettelytapavaliokunnan kokouksen jälkeen. Kirjaukset jatkuvat sivulla 34.

Aloite 16: PAMin hallituksen ja sopimuslatoimikuntien jäsenten matka- ja muut kulut korvataan liiton budjetista heidän osallistuessaan alueensa ammattiosastojen tilaisuuksiin.

Liiton hallituksen ja sopimuslatoimikuntien jäsenillä on ajankohtaista ja tärkeää tietoa, joka on hyvä saada alueen jäsenistön tietoon. Myös päinvastoin. Tuleva talvi ja kevät tulevat olemaan mielenkiintoiset testineuvotteluineen, joten katsomme, että sopimuslatoimikuntien jäsenten on hyvä saada tietoa jäsenkentän tuntemuksista, viesteistä ja terveisistä. Samoin hallituksen jäsenten, he loppupelissä päättävät neuvottelutuloksen hylkäämisestä tai hyväksymisestä. Sopimuslatoimikunnat tulisivat myös tutummiksi, eikä niitä pidettäisi salaseuroina. Nykyään tahtovat jäädä etäisiksi, kun ei välttämättä tiedä keitä niissä istuu. Huolimatta siitä, että PAMin sivuilta kyllä tieto löytyy.

Kun on selvää, kenen budjetista kustannukset menevät, tämä toivottavasti rohkaisee ammattiosastoja kutsumaan kyseisiä henkilöitä vieraakseen.

Virpi Torniainen, Piia Kyrö, Kai Vauhkala, Tomi Sairomaa, Kirsi Salmela, Päivi Kinnunen (PAMin valtuuston Kaakkois-Suomen alueen edustajat)

Hallituksen lausunto:

PAMin valtuuston Häme-Kaakkois-Suomen alueen valtuutetut nostivat aloitteessaan esiin PAMin hallinnon ja sopimuslatoimikuntien vuorovaikutuksen lisäämisen ja tästä syntyvien kulujen selventämisen ammattiosastojen kanssa.

PAMin luottamustoimisten matkustusohjesäännön mukaan valtuuston jäsenille korvataan alueellisiin valtuuston järjestäytymiskokouksiin osallistumisesta matkakulut, ruokailut ja majoittumiskulut.

Hallituksen jäsenille korvataan osallistumisesta alueellisiin valtuuston järjestäytymiskokouksiin ja alueellisiin tilaisuuksiin, joissa puheenvuoro tai muu liiton edustus, matkakulut, ruokailut ja majoittumiskulut. Liiton hallituksen kokouksiin osallistuvilla luottamushenkilöillä on oikeus käyttää taksia tai omaa autoa liityntäliikenteen puuttuessa tai ollessa aikataulullisesti hankalaa.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Valtuuston ja hallituksen sekä mahdollisten valiokuntien ja sopimusala-toimikuntien jäsenille korvataan kokousmatkalta matkakulut, päiväraha, majoituskulut sekä mahdollinen ansionmenetykskorvaus työantajan antaman todistuksen mukaisesti. Lisäksi PAMin hallituksen jäsenet saavat kuukausipalkkion 160 euroa.

PAMin hallitus suosittelee ammattiosastojen johtokuntia kutsumaan aktiivisesti hallituksen jäseniä kokouksiinsa. Hallituksen ja sopimusala-toimikuntien jäsenet voivat myös itse tarjoutua osallistumaan alueensa ammattiosastojen kokouksiin.

Päätösesitys:

Aloite merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon muistutuksena sekä hallituksen että sopimusala-toimikuntien jäsenten aktiivisuuden lisäämiseksi. Nykyiseen matkustusohjesääntöön ei tehdä muutoksia.

Virpi Torniainen (Kaakkois-Suomi) esitti toiveena, että liiton matkustusohjesääntö löytyisi PAMin verkkosivuilta ammattiosastojen työtilasta. Lisäksi hän toivoi, että ammattiosastoille tiedotettaisiin mahdollisuudesta kutsua sopimusala-toimikuntien ja hallituksen jäseniä osastojen kokouksiin.

Aloitteen 16 käsittely jatkui menettelytapavaliokunnan kokouksen jälkeen. Kirjaukset jatkuvat sivulla 34.

Päätös: Aloite merkittiin tiedoksi ja otetaan huomioon muistutuksena sekä hallituksen että sopimusala-toimikuntien jäsenten aktiivisuuden lisäämiseksi. Nykyiseen matkustusohjesääntöön ei tehdä muutoksia.

Aloite 17: Osastolle tieto, kun liitosta menee rästiläiskirje jäsenelle

Nykyään jäsenmaksujen maksamattomuus on yleinen syy jäsenyydestä erottamiselle opiskelun päättymisen ohella. Ja kyseinen ongelma koskee itsemaksavia jäseniä. Kun osastot saivat tiedon rästiläisyydestä, tilanteeseen olisi mahdollista puuttua paikallisella tasolla. Arvostamme liiton lähestymistä jäsentä tässä asiassa, mutta kenties paikallisen aktiivin yhteydenotto ja eduista kertominen saisi jäsenen vielä kerran miettimään asiaa.

PAM hotelli-ja ravintola-alan Lappeenrannan osasto 722

Hallituksen lausunto:

Hallitus toteaa, että aloite nostaa esiin tärkeän ja keskeisen asian. Noin kolmasosa erotetuista jäsenistä poistetaan maksamattomien jäsenmaksujen vuoksi. Aloitteen esitys osastojen mahdollisuudesta vaikuttaa omien jäsentensä pysyvyyteen on kannatettava.

Liitto muistuttaa ja opastaa jäseniä maksujen hoitamiseen verkkopalvelussa ja jäsenlehdissä. Jäsenmaksutapana suositellaan aina työnantajaperintää. Silti

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

noin kolmasosa jäsenistä syystä tai toisesta ei voi tai halua ottaa työnantajaperintää käyttöön.

Liittymiskirjeessä sekä vuotuisessa jäsenrekisterikirjeessä kaikkia jäseniä muistutetaan ja opastetaan jäsenmaksujen kunnossa pitämiseen. Vuoden 2017 alusta itsemaksaville on markkinoitu elaskun käyttöönottoa. Elaskua käytettäessä pankki muistuttaa automaattisesti erääntyvistä jäsenmaksuista.

Jos jäsenen maksutiedoissa on puutteita, häneen ollaan yhteydessä ennen erottamista lukuisasti. Kontaktit ovat sekä automatisoituja yhteydenottoja että erilaisia aluehenkilökunnan soittokampanjoita. Valtaosa jäsenistä reagoi näihin kontakteihin hoitamalla maksut kuntoon. Tarvittaessa osalle räätälöidään maksujen hoitoa helpottava henkilökohtainen maksuaikataulu.

Ennen mahdollista erottamista jäsenen ollaan yhteydessä liitosta seuraavasti:
Ennen ns. rästitystä:

- mahdolliset soittokampanjat alueilla alle 3 kuukautta jäsenenä olleille, jotka eivät ole maksaneet jäsenmaksuja
  - maksumuistutus ja ohjeistus sähköpostitse, jos puutteita ollut 3 kuukautta
  - maksumuistutus ja ohjeistus sähköpostitse, jos puutteita ollut 6 kuukautta
- Puolivuosittaisen rästitys- ja poistoprosessin aikana:
- maksumuistutus ja ohjeistus ekirjeenä (ns. huomautuskirje)
  - mahdolliset soittokampanjat alueilla huomautuskirjeen saaneille
  - maksukehoitus ekirjeenä (ns. rästikirje)
  - sääntömääräinen poistokirje, josta mahdollista valittaa 30 päivän sisällä
  - poiston jälkeen jäsenyyttä voidaan vielä palauttaa, jos jäsen sitä pyytää ja hoitaa maksut kuntoon

Maksuongelmissa olevan jäsenen jäsenyyttä voidaan myös aloittaa alusta uutena jäsenenä hänen niin halutessaan, jolloin vanhan jäsenyyssajan maksurästejä ei tarvitse maksaa. Tällöin jäsen joutuu kuitenkin odottamaan työssäoloehtoon vaadittavan jäsenyyssajan päästämiseen uudelleen ansiosidonnaisen päivärahahan piiriin. Työttömyys- tai lomautusuhan alla oleville tätä ei koskaan suositella.

Valitettavasti kaikki nämä toimenpiteet ja yhteydenotot eivät kuitenkaan ole riittäviä niiden osalta, jotka joudutaan erottamaan puuttuvien jäsenmaksujen vuoksi. Aloitteen huoli on siksi aiheellinen. Osaston kontaktin jäsen kokisi varmaankin läheisemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi ja se voisi vähentää osaston rästipoistoja.

Liitto hoitaa sääntöjen ja henkilötietolain mukaan osastojen jäsenrekisterin ja jäsenmaksut tilitetään liitolle. Nykyisen henkilötietolain mukainen yksilön tietosuojaa vahvistuu merkittävästi EU:n uusi tietosuojasetuksen astuessa voimaan toukokuussa 2018. Uusi laki asettaa tiukat vaatimukset rekisterinpitäjille ja -hoitajille kerätä ja käyttää tai luovuttaa keräämiään tietoja ainoastaan toiminnan kannalta välttämättömiin ja jäsenen hyväksymiin käyttötarkoituksiin. Lainmukaista perustetta jäsenmaksuihin liittyvien tietojen luovuttamiseen ei ole ja sanktiot uuden tietosuojasetuksen mahdollisista rikkomuksista ovat mittavat.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Tämän vuoden aikana käynnistyy ja ensi vuonna jatkuu jäsenten ja ammattiosastojen sähköisen palvelujen uudistaminen. Uudistustyössä tämä aloite otetaan huomioon. Tavoitteena on kehittämisen yhteydessä miettiä yhdessä osastojen kanssa sellaisia sähköisen palvelun välineitä, jotka auttaisivat osastoja jäsenkiinnittävyyden parantamisessa ja jotka eivät ole tietosuojaa-asetuksen vastaisia.

Lisäksi osastot saavat tarvittaessa liiton henkilökunnalta tukea paikallisen palvelun ja toiminnan kehittämiseen ns. 'Osastojen viiden askeleen polun' työvälineiden avulla. Polku perustuu PAMille räätälöityihin palvelumuotoilun työmenetelmiin. Nämä auttavat osastoa jäsenpysyvyyden parantamisessa sellaisin jäseniä osallistavin keinoin, jotka eivät ole tietosuojaa-asetuksen vastaisia.

Osastot voivat myös halutessaan pyytää liiton henkilökunnalta tukea oman jäsenrekisterin tehokkaampaan hyödyntämiseen sekä opastusta omien jäsentensä kannustamiseen ja kouluttamiseen työnantajaperinnän käynnistämiseen, palkanauhan seuraamiseen, eläskun käyttöön ottoon ja jäsenyyden kunnossa pitämiseen.

Päätösesitys:

Valtuusto toteaa, että aloite otetaan huomioon kehitettäessä osastojen sähköisiä palveluja ja palveluprosesseja. Lain mukaista perustetta rästäläisyystietojen luovuttamiselle ei ole.

Päätös:

Valtuusto totesi, että aloite otetaan huomioon kehitettäessä osastojen sähköisiä palveluja ja palveluprosesseja. Lain mukaista perustetta rästäläisyystietojen luovuttamiselle ei ole.

Aloite 18: PAM liiton palveluiden parantaminen

Ammattiosasto PAM 069 esittää, että PAM ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin parantaakseen omaa palveluaan. Palvelua tulee enenevässä määrin järjestää henkilökohtaisena puhelin- ja asiakaskontaktipalveluna. Asiakaspalvelijoita pitää olla enemmän ja toimistojen aukioloaikoja tulee huomattavasti lisätä – myös iltaan.

Perustelut:

Palvelualojen ammattiliitto PAMin hallinnon ja henkilökunnan pitäisi muistaa, että he ovat ihmisten palvelijoita, ja että ihmisten palvelujen lähtökohtana pitää olla ihminen itse. Palvelun laadun määritelmä on yksinkertaisuudessaan henkilökohtaisen ennako-odotuksen ja toteutuneen kokemuksen välinen suhde. Tekninen laatu tarkoittaa aineettomia ja aineellisia asioita, joita palvelussa tuotetaan asiakkaalle ja asiakkaan kanssa. Toiminnallinen laatu vastaa kysymykseen, miten asiakas kokee meidän tapauksessamme palveluprosessin.

PAMin toiminnallinen laatu on mielestämme heikentynyt selvästi viime vuosina.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Tänä päivänä yleinen suuntaus on, että henkilökohtaista palvelua ei mistään saa ja enenevässä määrin kaikki julkisetkin palvelut siirtyvät itsepalveluiksi verkkoon. PAM on ollut teknisessä kehityksessä hyvin mukana seuraten yleistä linjaa. Nyt kuitenkin asiakas – meille niin tärkeä jäsen – on mielestämme unohtunut.

Palvelunumeroihin vastataan valtakunnallisesti ympäripyöreitä vastauksia ja riippuen paikkakunnasta, mistä palvelua annetaan, myös ristiriitaisin tiedoin. Muut puhelin numerot ovat piilotettuna ja tarkoin varjeltuja salaisuuksia. Miltei jokaiseen jäsenen esittämään kysymykseen saa vastauksen ”katso nettisivuilta”. Nettisivut ovat kuitenkin monimutkaista sekamelskaa, jossa asiat on hajautettu pieniin tiedonmurusiin ja isompien kokonaisuuksien selvittämien on vaikeaa jopa nykytekniikan asiantuntijoille saatikka tavalliselle rivijäsenelle, joka mahdollisesti on tottumaton verkonkäyttäjä, jos hallitsee verkkotyöskentelyä lainkaan.

Aluetoimistojen aukioloajat on myös muutettu niin, että toimistot ovat suljettuina juuri silloin, kun jäsenet eniten apua tarvitsevat, kuten ruokatuntitien ajan. Käytäntöön on tullut myös kokonaisia päiviä, jolloin toimistot ovat suljettuna. Lisäksi kaupan aukioloaikojen lisääminen on tuonut jäsenillemme tarpeen asioida myös n. perinteisen toimistoajan ulkopuolella. Oma osastommekin on jo vastannut tähän tarpeeseen lisäämällä viikossa yhden päivän, jolloin toimisto on avoinna myöhempään. Vähintään samaan tulisi kyetä liitonkin.

Me täällä ammattiosastolla olemme saaneet valtavan määrän valituksia jäsenistöltä, etteivät jäsenet saa haluamaansa henkilökohtaista palvelua. Liiton vajanainen palvelu myös lisää osaston työkuormaa ja tähän osaston vaatimattomat resurssit eivät riitä. Olemme myös havainneet, että yhä useammin eronneiden jäsenien kuukausittaisessa raportissa erosyynä on siirtyminen yksityiseen kassaan, liiton vaihto tai tyytymättömyys liiton toimintaan. Olemme erityisen huolissamme pienenevästä jäsenmäärästä ja siksi liiton tulee välittömästi ryhtyä parantamaan omaa palveluaan.

PAM Liikealan Turun seudun osasto ry 069

Hallituksen lausunto:

Hallitus toteaa, että aloitteessa nostetaan esille ajankohtainen jäsenpalvelun muutostarve kohti 24/7 yhteiskuntaa ja sitä myötä myös jäsentemme kasvava tarve toimistoaikojen ulkopuoliseen palveluun liiton asioissa.

Tällä hetkellä liiton käytetyimmät palvelukanavat ovat sähköiset palvelut ja valtakunnallinen puhelinpalvelu. Seurannan mukaan valtaosassa aluetoimistoista käydään lähinnä työttömyyskassan asioissa. Liiton puolella asiakaskäynnit toimistolla ovat laskeneet merkittävästi.

Sähköiset palvelut toimivat nykyään vuorokauden ympäri.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

PAMin palvelun laatua seurataan ja kehitetään jatkuvasti. PAMin palvelukanavista ja -tavoista on linjattu palvelukonseptissa, joka on liiton sisäinen työskentelyohje.

Palautetta saadaan jäseniltä erilaisten sähköpostikyselyiden muodossa, jäsenille tehdään tämän lisäksi muun muassa puhelinpalveluun liitettyllä satunnaisseurantakyselyllä. Palvelulinjoille soittaneilta kysytään, suosittelevatko he PAMia saamansa palvelun perusteella.

Palautekyselyiden tuloksena viimeisen vuoden aikana saaneista 78 % suosittelevat PAMia palvelun perusteella ja ns. suosittelemisindeksi oli 72 %. Molemmat luvut olivat nousseet edellisestä vuodesta.

Eroilmoituksissa kolmen kuukauden aikana on palautetta palvelusta antanut vain neljä ja sähköisen palautelomakkeen kautta 15. Mikään saaduista palautteista ei koskenut toimistojen aukioloja. Näin ollen aluetoimistojen aukiolojen muutostarve ei ole oleellinen.

Uskomme näillä uusilla ja vanhoilla toimilla parantavamme asiakaspalvelua.

Päätösesitys:

Valtuusto päättää, että PAMissa käynnistetään aiemmin saadun palautteen ja tämän aloitteen johdosta kokeilu koskien erilaisia palvelun parantamismahdollisuuksia. Esimerkiksi some- tai chat-kanavien kautta tapahtuvan iltapäivystyksen mahdollisuutta selvitetään.

Päätös:

Valtuusto päätti, että PAMissa käynnistetään aiemmin saadun palautteen ja tämän aloitteen johdosta kokeilu koskien erilaisia palvelun parantamismahdollisuuksia. Esimerkiksi some- tai chat-kanavien kautta tapahtuvan iltapäivystyksen mahdollisuutta selvitetään.

Kokous keskeytettiin menettelytapavaliokunnan kokouksen ajaksi. Menettelytapavaliokunta käsitteli aloitteita 15 ja 16.

Ann Selin kertoi menettelytapavaliokunnan kokoonnuttua, että menettelytapavaliokunta pitäytyy hallituksen päätösesityksessä aloitteessa 15. Työttömyyttä voidaan pitää väliaikaisena olotilana ja menettelytapavaliokunnan mielestä työttömiä ei pidä lokeroida liiton toiminnassa. Työttömät voivat siis olla osa liiton normaalitoimintaa, esimerkiksi liiton hallinnossa ja ammattiosastojen toiminnassa. Tatsin (Työttömien ay-jäsenten tukiyhdistys ry) kanssa tehtävässä yhteistyössä on paljon aktiivisia PAMilaisia, ja tilaisuuksista on saatu erittäin hyvää palautetta. Tatsissa toimimisen etuna on myös verkostoituminen eri toimialojen edustajien kanssa.

Lisäksi Selin kertoi, että liitto on tehnyt sopimuksen kokeilujaksosta työnhakupalvelu Duunitorin kanssa. Duunitori kerää palveluunsa kattavasti Suomessa avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja, tuomaan esille esimerkiksi PAMin järjestämisalaa kuuluvien ammattien avoimia paikkoja. Palvelu otetaan käyttöön vuoden 2018 alkupuolella.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa) kertoi pitäytyvänsä muutosesityksessä.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa) kannatti muutosesitystä ja kiitti Seliniä hyvästä selvityksestä samalla toivoen, että olisi aiemmin saanut enemmän tietoa työttömille tarjottavista mahdollisuuksista. Lopuksi Ruutinen kertoi haluavansa nähdä äänestyksellä valtuuston kannan asiaan.

Ann Selin selvitti, että liiton sääntöjen mukaan ko. asia ei ole valtuuston päätettävissä. Sääntöjen mukaan hallitus nimeää tarvittaessa avukseen toimi-, valio- ja neuvottelukuntia sekä työryhmiä. Näin ollen asiasta ei voi äänestää.

Puheenjohtaja nuiji tässä vaiheessa asiakohdan päättyneeksi, yksimieliseen päätökseen. Tämä aiheutti hämmennystä valtuutettujen keskuudessa.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa) esitti paikaltaan vastalauseen. Asia ei ollut vielä Lehdon mielestä käsitelty. Ennen kaikkea asiasta ei päästy yksimielisyyteen ja tämän Lehto vaati kirjattavaksi pöytäkirjaan.

Todettiin, että valtuusto on käsitellyt aloitteen 15, merkittiin se ja asiaa koskeva lisäinformaatio tiedoksi.

Ann Selin totesi Torniaiselle aloitteeseen 16 menettelytapavaliokunnan puolesta, että liiton matkustusohjesääntö lisätään Torniaisen esityksen mukaan aktiivien työtilaan verkkosivuille.

Todettiin, että aloitteet lähetetään eteenpäin valmisteluun valtuuston päätösten mukaisesti.

Kokous keskeytettiin klo 14.50.

Torstai 23.11.2016

Kokousta jatkettiin 22.11. klo 9.00 esityslistan kohdasta 15, puheenjohtajana Sirpa Laakso.

15. Vuoden 2018 talousarvio

Kuultiin aluksi kassanjohtaja **Markku Virtasen** esittely työttömyyskassan tilanteesta. Virtanen totesi, että kassalla menee paremmin kuin pitkään aikaan. Etuudensaajien määrä on ollut laskusuuntainen ja loka-marraskuussa etuudensaajia on noin 16 400/kk. Talousennusteet vaikuttavat hyviltä ja työttömyys tulee todennäköisesti putoamaan vielä.

Tämän vuoden osalta ylijäämä tulee olemaan noin 5,5 miljoonaa euroa. Lain edellyttämä tasoitusrahasto tulee olla 100 %. Tänä vuonna kassan tasoitusrahasto tulee olemaan 132 %. Ensi vuoden talousarvio on laadittu niin, että tasoitusrahasto olisi noin 150 %. Toiveena on, että kassanjäsenmaksua voidaan laskea vuodelle 2019.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Seuraavaksi kuultiin talousjohtaja **Jukka Mattilan** alustus vuoden 2018 talousarviosta.

Mattila kertoi, että talousarvioesitys perustuu keskustoimiston osastojen ja toimistoalueiden toimintasuunnitelmiin ja budjettiesityksiin. Liiton taloudenhoidon peruseriaatteena on ollut, että jäsenmaksutuloilla tulee kattaa toiminnan kulut. Vuoden 2018 osalta tähän tavoitteeseen ei tulla pääsemään, vaan kulujen kattamiseen joudutaan käyttämään merkittävä osa arvioituista sijoitustoiminnan tuotoista.

Liiton jäsenten työttömyyden merkittävä kasvu aiheutti sen, että jäsenmaksuosuuksia liiton ja työttömyyskassan välillä muutettiin vuodelle 2016. Työttömyyskassan taloudellinen tilanne sekä jäsenten työttömyystilanne huomioiden, jäsenmaksuosuuksiin ei ehdoteta muutosta vuoden 2018 osalta. Esityksenä on, että kokonaisjäsenmaksu 1,5 % pysyy ennallaan. Vuonna 2018 liiton jäsenmaksuosuus olisi edelleen 0,85 % ja työttömyyskassan 0,65 %.

Liiton maksavien jäsenten määrän arvioitu kehitys ja pamilaisten alojen työttömyystilanne huomioiden, jäsenmaksutulopohjan ei odoteta kasvavan tulevana vuonna.

Liiton hallituksen linjauksen mukaisesti tavoitteena on, että henkilöstökulut saavat olla enintään 45 % jäsenmaksutulosta. Oletetulla jäsenmaksutulokertymällä henkilöstökulut tulevat budjettiarviossa ylittämään selvästi tavoitteeksi asetetun ylärajan, ollen 55 %.

Varsinaisen toiminnan kulut henkilöstökulut mukaan lukien vuonna 2018 ovat yhteensä 26,67 milj. euroa sisältäen ensi vuodelle suunnitellun merkittävän satsauksen, Jäsenhankinta -projektin kuluja yhteensä noin 0,7 milj. euroa.

Mattila kertoi, että ensi vuoden sijoitustoiminnan nettotuottoon vaikuttaa positiivisesti Petäys Resortin myynti vuoden 2017 alussa.

Kun kaikki kulut vähennetään tuotoista jää tilikauden arvioiduksi tulokseksi 1,94 miljoona euroa.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa):

Ruutinen ilahdutti kassanjohtajan Markku Virtasen uutisista työttömyyden laskusta. Ruutinen kommentoi talousjohtaja Mattilan puheenvuoroon, että luottamushenkilöiden tulisi hankkia kuusi uutta jäsentä vuodessa PAMIin. Näin kattaisimme kulut jäsenmaksutuotoilla. Ruutinen kommentoi, että perälautavuotaa ja muista syistä jäseniä tippuu pois. Realistinen luku olisi 18 uutta jäsentä per vuosi, silloin jäsenmaksutuotoilla pystytään kattamaan kulut. Ruutinen kysyi Mattilalta, tekeekö liitot vertailua kuluista keskenään? Ja mistä johtuu, että henkilöstökuluprosentti nousee jatkuvasti ja onko asiaa analysoitu riittävästi? PAMissa tehtiin iso organisaatio- ja alueuudistus: onko arvioitu sitä, olemmeko saavuttaneet tavoitteemme talouden näkökulmasta? Ja olemmeko saaneet sen säästön mitä lähdimme hakemaan?

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Jukka Mattila kommentoi Ruutiselle, että liittokohtaista vertailua on tehty ajoittain. Liittojen taloudellinen tilanne vaikuttaa tällä hetkellä olevan kaikilla heikohko. Henkilöstökulumittarista Mattila totesi, ettei se ole yhteismitallinen, koska siihen vaikuttaa jäsenmaksutulon vaihtelevuus. Kun jäsenmaksutulo laskee, henkilökuluprosentti nousee, vaikka henkilöstökulut pysyisi samana.

Jyrki Konola kertoi Ruutiselle, että vuonna 2016 henkilöstökulut pieneni lähes miljoona euroa verrattuna vuoteen 2015. Organisaatiouudistuksessa yksi tavoite oli henkilöstökulujen pienentäminen.

Kim Stenberg (Lounais-Suomi):

Stenberg kysyi Virtaselta, miten sovitellun päivärahan saajien osuus on kehittynyt? Entä kuinka rahaa paljon varataan tuleviin työehtosopimusneuvotteluihin ja onko lakkorahastossa miten paljon varoja?

Jukka Mattila vastasi Stenbergille, että lakkokassan suuruus on reilu 80 miljoonaa euroa.

Ann Selin vastasi Stenbergille, että liitossa tullaan tekemään erilaisia laskelmia työtaistelupäivistä ja korvaustasoista. **Jukka Mattila** jatkoi, että liiton lakkokassa riittäisi noin kuukaudeksi, mikäli koko liiton jäsenistölle maksettaisiin lakkoavustusta verovapaa 16 euroa/päivä.

Markku Virtanen vastasi Stenbergille, että sovitellun päivärahan saajien suhteellinen osuus kokonaissaajamäärästä on noussut. Tällä hetkellä sovitellun päivärahan saajia on 4800-4900.

Merja Lehto (Helsinki-Uusimaa):

Lehto tiedusteli jäsenhankinnan palkitsemisesta, jossa jäsenhankkijalle annetaan 250 euron arvoinen lahjakortti. Kuinka monta pysyvää jäsentä kampanjarahoilla on saatu ja mikä on tavoite ensi vuonna? Lisäksi Lehto tiedusteli liiton henkilökunnan hankkimien jäsenten määrää suhteessa luottamushenkilöiden hankkimien jäsenten määrään.

Järjestöjohtaja **Niina Koivuniemi** kertoi, ettei henkilökunnan ja luottamushenkilöiden hankkimia jäsenmääriä ei pystytä erittelemään. Myös pysyvästi jäseneksi jääneiden määrää ei pystytä tilastoimaan. ”Perälaudan vuotaessa” töitä tehdään uusien jäsenien hankkimiseksi. Koivuniemi haastoi jokaisen luottamusmiehen hankkimaan 18 jäsentä kautensa aikana, kuten aiemmassa puheenvuorossa valtuuston jäsen Niina Ruutinen toi esille tuon luvun 18 (uutta jäsentä). Koivuniemen mukaan isoin erosyy on jäsenmaksujen maksamattomuus. Ongelmaan pyritään keksimään ratkaisuja esimerkiksi e-laskut, mobiilisovellukset jne.

Päätettiin talousarviosta vuodelle 2018.

15. Kokouksen päätöslausuma

Kuultiin päätöslausumavaliokunnan puheenjohtaja Kari Peltovirran esittely valiokunnan esityksestä kokouksen päätöslausumaksi.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa) ja **Kim Stenberg (Lounais-Suomi)** esittivät pieniä, muutaman sanan muutoksia päätöslausumaan.

Päätöslausumavaliokunta kokoontui käsittelemään esitetyt muutokset.

Päätöslausumavaliokunnan puheenjohtaja Kari Peltovirta esitti muokatun esityksen kokouksen päätöslausumaksi.

Hyväksyttiin päätöslausuma. Todettiin, että päätöslausuma liitetään pöytäkirjan liitteeksi.

9. Vuoden 2018 toimintasuunnitelma

Kuultiin toiminnanjohtaja Jyrki Konolan alustus vuoden 2018 toimintasuunnitelmasta ja avattiin aiheesta keskustelu.

Niina Ruutinen (Helsinki-Uusimaa):

Ruutinen antoi kiitosta toimintasuunnitelmassa huomioituihin asioihin. Etenkin kiitosta sai toimintasuunnitelmassa kohdat lastenhoitopalvelujen saatavuudesta ja, että liitto seuraa Brexit-neuvotteluita, ettei työntekijöiden asema huonone EWC:ssä EU- eron jälkeen.

Hän muistutti, että paikallisen sopimisen valmiuksia kehitettäessä on huomioitava luottamushenkilörakenteet ja luottamushenkilöiden riittävä määrä.

Ruutisen mukaan PAMin on myös otettava kantaa julkisen liikenteen toimivuuteen, jolla on iso merkitys pamilaisten vuorotyöläisten arjen sujumuuteen. Työvuorosuunnitteluun Ruutinen otti kantaa, koska se oli mainittu toimintasuunnitelmassa.

Toimintasuunnitelmassa todettiin, että työhyvinvoinnin lisäämiseen on työntekijälähtöiset ja nykyistä joustavammat työaikajärjestelyt, tämä tarkoittaa sitä, että otetaan yksilön tarpeet huomioon. Ruutinen kommentoi tuohon, että trendi on isoissa yrityksissä täysin liiketoiminnan lähtökohdistista. Ei siellä huomioida yksilön omia tarpeita tai toiveita.

Ulla Leskinen (Itä-Suomi):

Leskinen kysyi, millaisia tuloksia järjestämisessä on saavutettu. Leskinen mielestä on mietittävä uudelleen minkä kokoiset yritykset ovat järjestämisen piirissä. Myös pienet yritykset tarvitsevat tehokasta edunvalvontaa.

Seuraavaksi kuultiin kommenttipuheenvuoro.

Niina Koivuniemi kommentoi Leskiselä, että hänen pyytämät tiedot järjestämisen tuloksista kootaan kevätkokouksessa käsiteltävään toimintakertomukseen.

Hyväksyttiin toimintasuunnitelma vuodelle 2018.

Puheenjohtajaksi vaihtui Sauli Isokoski.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

10. Jäsenmaksun suuruus vuodelle 2018

Päätettiin jäsenmaksun suuruudesta hallituksen esityksen mukaisesti.

11. Osastopalautteen suuruus vuodelle 2018

Iida Viljanen (Häme-Pirkanmaa):

Viljanen kannatti hallituksen esitystä osastopalautteen suuruudeksi. Viljasen mukaan aihe on herättänyt paljon keskustelua ja Viljanen muistutti, että osastopalautteen määrää ei kuitenkaan olla pienentämässä. Viljanen kiitti PAM - palvelualan Pirkanmaan ammattiosasto Pamina 003 ry:n puolesta hallitusta hyvästä ja perusteellisesta asian käsittelystä.

Soile Salminen (Lounais-Suomi):

Salminen kertoi edustavansa pientä ammattiosastoa ja totesi, että ammattiosaston saaman jäsenmaksupalautteen määrä ei ole ongelma osaston toiminnassa. Ongelmana on saada riittävästi aktiivisia toimijoita. Salminen piti hyvänä asiana osastojen kannustamista aktiivisuuteen.

Ulla Leskinen (Itä-Suomi):

Leskinen kertoi oman alueen onnistuneesta jäsenhankintakampanjasta todeten, ettei tekeminen ole kiinni rahasta, kun asiat tehdään yhdessä.

Päätettiin osastopalautteen suuruudesta hallituksen esitysten mukaisesti.

12. Osastojen jäsenmaksupalautteen kannusteosan perusteet vuodelle 2017

Kari Peltovirta (Häme-Pirkanmaa):

Peltovirta kiitti hallitusta hyvästä ja perustellusta työstä osastojen jäsenmaksupalauteasiassa.

Iida Viljanen (Häme-Pirkanmaa):

Viljanen ehdotti, että ammattiosastoille olisi materiaalin jakoorumi esimerkiksi suunnittelupäivien ideoiden ja materiaalin jakamiseksi.

Päätettiin jäsenmaksupalautteen kannusteosan perusteista esityksen mukaisesti.

13. Tilintarkastajien palkkioiden perusteet

Päätettiin palkkioiden perusteista esityksen mukaisesti. Tilintarkastajille maksetaan palkkio laskituksen mukaan.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

16. Kokouksen päättäminen

Valtuuston 1. varapuheenjohtaja **Berhan Ahmadi** kiitti valtuustoa intohimosta ja halusta puolustaa heikompia ja rakentaa tasavertaisempaa ja reilumpaa työelämää taustoista riippumatta. Tavoitteena on tulla palkalla toimeen. Ahmadi uskoo, että tulevaisuus on yhdenvertaisempi, kun vaan teemme rohkeudella töitä sen eteen.

Päätettiin kokous klo 11.05.

VAKUUDEKSI

Sirpa Laakso
puheenjohtaja

Berhan Ahmadi
1. varapuheenjohtaja

Sauli Isokoski
2. varapuheenjohtaja

Jyrki Konola
sihteeri

Anu Valve
sihteeri

Niina Ruutinen
pöytäkirjan tarkastaja

Taina Kainulainen
pöytäkirjan tarkastaja

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Osallistujaluettelo**Valtuuston puheenjohtajat**

Laakso	Sirpa	puheenjohtaja
Ahmadi	Berhan	1. varapuheenjohtaja
Isokoski	Sauli	2. varapuheenjohtaja

05 Kaakkois-Suomi

1 Kinnunen	Päivi	varsinainen jäsen
2 Kyrö	Piia	varsinainen jäsen
3 Sairomaa	Tomi	varsinainen jäsen
4 <i>Salmela</i>	<i>Kirsi</i>	<i>varsinainen jäsen *</i>
5 Torniainen	Virpi	varsinainen jäsen

06 Itä-Suomi

6 Miina	Kati	1.henk.koht. varajäsen (Heiskanen K.)
7 Kinnunen	Pirjo	varsinainen jäsen
8 Koski	Matti	varsinainen jäsen
9 Leskinen	Ulla	varsinainen jäsen
10 Ropponen-Korhonen	Minna	varsinainen jäsen

07 Pohjanmaa

11 Pulli	Päivi	varsinainen jäsen
12 Saukko	Päivikki	varsinainen jäsen

08 Oulu

13 Kanninen	Pentti	varsinainen jäsen
14 Kurtti	Heidi	varsinainen jäsen
15 Paaso	Atte	varsinainen jäsen
16 Väisänen	Veera	varsinainen jäsen

09 Lappi

17 Korhonen	Panu	varsinainen jäsen
18 Paksuniemi	Jari	varsinainen jäsen

10 Ahvenanmaa

19 Henriksson	Kicki	varsinainen jäsen
---------------	-------	-------------------

11 Valtakunnalliset

20 Fagerström	Ulla	varsinainen jäsen
21 Kusmin	Johanna	varsinainen jäsen
22 Lindgren	Toni	varsinainen jäsen

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

01 Helsinki-Uusimaa

23	Auer	Mira-Veera	varsinainen jäsen
24	Hirvonen	Harri	varsinainen jäsen
25	Kuuvalo	Nasu	varsinainen jäsen
26	Ylönen	Juhani	1. henk.koht. varajäsen (Laakkonen H.)
27	Lehto	Merja	varsinainen jäsen
28	Leskelä	Petri	varsinainen jäsen
29	Maunula-Sairanen	Katja	varsinainen jäsen
30	Mechelin	Katja	varsinainen jäsen
31	Ojanen	Tapio	varsinainen jäsen
32	Ruutinen	Niina	varsinainen jäsen
33	Ahonen	Linda	3. henk.koht. varajäsen (Saari K.)
34	Kivirinta	Anitta	1. henk.koht. varajäsen (Saarinen M.)
35	Salonen	Kati	varsinainen jäsen
36	Utriainen	Simo	varsinainen jäsen

02 Lounais-Suomi

37	Laaksonen	Jyrki	varsinainen jäsen
38	Lahtinen	Kirsi	varsinainen jäsen
39	Pihlajaniemi	Sari	varsinainen jäsen
40	Hietanen	Maarit	2. henk.koht. varajäsen (Saarinen K.)
41	Stenberg	Kim	varsinainen jäsen
42	Marku-Virtanen	Katri	2. henk.koht. varajäsen (Viitanen S.)

03 Häme-Pirkanmaa

43	Kuusisto	Tiina	varsinainen jäsen
44	Nyman	Anne	varsinainen jäsen
45	Peltovirta	Kari	varsinainen jäsen
46	Salminen	Soile	varsinainen jäsen
47	Viljanen	Iida	varsinainen jäsen
48	Vuorinen-Vilen	Päivi	varsinainen jäsen

04 Keski-Suomi

49	Kainulainen	Taina	varsinainen jäsen
50	Rajala	Jari	varsinainen jäsen

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Yleisvarajäsenet (nousevat äänivaltaisiksi ao. järjestyksessä)

Kukkämäki	Sirpa	07 Pohjanmaa
Hekkala	Rauno	08 Oulu
Pimper	Jorma	09 Lappi
Vainio	Harry	01 Helsinki-Uusimaa
<i>Fabritius</i>	<i>Ville</i>	<i>02 Lounais-Suomi *</i>
Vatka	Jonne	04 Keski-Suomi
Vauhkala	Kai	05 Kaakkois-Suomi
<i>Myllys</i>	<i>Kati</i>	<i>06 Itä-Suomi *</i>

* este ilmoitettu

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus
2. Läsnäolijoiden toteaminen
3. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Kokousvirkaillijoiden valinta
  - 4.1. Sihteerit (2)
  - 4.2. Ääntenlaskijat (5)
  - 4.3. Pöytäkirjantarkastajat (2)
  - 4.4. Päätöslausumavaliokunnan jäsenet (7+1+1)
  - 4.5. Menettelytapavaliokunta
5. Kokoussääntöjen hyväksyminen
6. Kokouksen esityslistan hyväksyminen
7. Puheenjohtajan ajankohtaiskatsaus ja yleiskeskustelu
8. Valtuustoaloitteista päättäminen
9. Vuoden 2018 toimintasuunnitelma
10. Jäsenmaksun suuruus vuodelle 2018
11. Osastopalautteen suuruus vuodelle 2018
12. Osastojen jäsenmaksupalautteen kannusteosan perusteet vuodelle 2018
13. Tilintarkastajien palkkioiden perusteet
14. Vuoden 2018 talousarvio
15. Kokouksen päätöslausuma
16. Kokouksen päättäminen

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Valtuustopuhe / puheenjohtaja Ann Selin

Valtuuston syyskokous, 21.11.2017

Arvoisat valtuuston jäsenet, liittotoverit

Minkälainen tunnelma on nyt pamilaisten parissa? Tätä kysymystä on esitetty erityisesti median taholta viime viikkoina tiheään. Se on kysymys, johon myös tänään saamme varmasti lisävalaistusta. Toivonkin, että kerrotte niistä tuntemuksista, joita teillä itsellänne on ja mitä työ- ja liittotoverinne teidän kanssa puhuessaan tuovat esiin. Kyse on tietenkin TES-neuvotteluista. Olemme kaikki seuranneet silmä ja korvakovana mitä teollisuuden neuvotteluissa tapahtuu. Tästä on myös keskusteltu vilkkaasti erilaisissa tilaisuuksissa jäsenten parissa, myös niissä, joissa itselläni on viime viikkoina ollut tilaisuus käydä. Pohditaan, onko nyt syntynyt joku yleinen linja. Jos on, niin kenen tulkinta siitä on oikea. Työnantajat ja media tuntuvat tulkitsevan, että Teknologiateollisuuden 1,6% / vuosi on katto ja se lasketaan kunkin alan tämänhetkisiin palkkoihin. Jos näin olisi, palkkaerot kasvaisivat entisestään. Tässä mallissa kasvaisivat niin naisten ja miesten kuin ylipäänsä toimialojen - teollisuuden ja palveluiden väliset palkkaerot.

Arvostetaanko meitä, alojamme ja tekemäämme työtä? Tästä on syytä keskustella - niin meidän keskenämme, kuin haastaa myös muita. Mikä on reilua?

Kaikkia tulevia käännteitä on mahdoton ennustaa tässä vaiheessa. Yksi asia on varma – PITÄÄ OLLA LUOTTAMUSTA. Itse koen, että meillä yhdessä tekemisen henki on vahva; haluamme sopia asioista työnantajien kanssa. Halun pitää kuitenkin olla molemminpuolista ja luottamusta voi olla vain, kun on aitoa arvostusta. Olemme myös hyvin tietoisia siitä, että taistelujen kautta voidaan saada pikavoittoja, mutta tarvitsemme pitkäjänteistä kehittämistä ja sitä tehdään vain luottamuksen ilmapiirissä. Haluamme siis luottaa ja rakentaa siltä pohjalta.

Me palkansaajat olemme olleet viime vuosina rakentamassa työmarkkinaratkaisuja, joilla on parannettu maan ja yritysten kilpailukykyä. Kilpailukyky sopimus oli raskas sovittavaksi, mutta siitä huolimatta kannoimme vastuamme omalta osaltamme. Se jätti kuitenkin jälkensä ja tulevalla sopimuskierröksellä olisi tärkeää löytää ratkaisuja, jotka osaltaan parantavat haavoja. Vaikka luottamus on välillä ollut koetuksella, niin olemme kuitenkin luottaneet siihen, että työntekijät saavat osansa kun talous kääntyy nousuun. Nyt on tämän luottamuksen lunastuksen aika, kun neuvotellaan palkankorotuksista ja työehdoista. Kyse on myös palkansaajien arvostuksesta.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Hallinnot niin työnantajapuolella kuin PAMssakin kirkastavat omia tavoitteitaan ja punnitsevat eri asioiden vaikuttavuutta kokonaisuuteen – ja siihen luottamukseen. Monelta kantilta on hyvä kysyä itseltään ja toisilta yhtä kysymystä: ONKO REILUA?

Ratkaisuja ovat palkkojen korottamisen lisäksi osa-aikatyöntekijöiden työtuntien kasvattaminen mm. lisätyön tarjoamisjärjestyksen ja työajan vakiintumisen kautta. Myös palkkausjärjestelmien kehittämällä ja uudistamisen avulla voidaan asiaa osin ratkoa. Luotamme, että näissä edistytään.

Luotamme työnantajiin myös siinä, että he haluavat parantaa palvelualojen mainetta ja **arvostusta**. Onhan selvää, että alojen maine vaikuttaa ammattitaitoisen työvoiman hakeutumiseen alalle ja sitä kautta myös alojen menestykseen. Emme usko, että työnantajat haluavat palvelualojen maineen rakentuvan huonoista työsuhteista ja alhaisista palkoista, joita veronmaksajat joutuvat kompensoimaan tulonsiirtojen kautta. Ei ole vanhanaikaista olettaa, että palkallaan kunkin tulisi voida tulla toimeen.

Alojen maineen parantaminen ja vetovoimaisuuden kasvattaminen lähtee kunnollisesta palkasta ja palkkojen korottamisesta, jota voidaan tehdä välittömästi palkankorotuksin tai erilaisten alakohtaisten ratkaisujen kautta. Hyvä esimerkki menneiden vuosien ratkaisuista alimitoitettuna palkkauksen korjaamiseen oli kiinteistöpalvelualan ansiokehitysohjelma. Palkan lisäksi myös työpaikalla viihtyminen ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen kasvattavat vetovoimaisuutta. Nämä asiat korostuvat entisestään aina auki olevassa yhteiskunnassa.

Myös työpaikoilla tapahtuva sopiminen perustuu luottamukseen, joka syntyy vuorovaikutuksesta ja siitä, että kaikki yhteisön jäsenet kokevat työnsä tärkeäksi ja pystyvänsä vaikuttamaan työhönsä ja työpaikkansa toimintaan. Vain vuorovaikutuksen kehittämisen kautta saamme työpaikoille ilmapiirin, joka luo edellytykset työpaikoilla tapahtuvan sopimisen kehittämiseen. Vuorovaikutusta voimme edistää työehtosopimusneuvotteluissa muun muassa sillä, että henkilöstön edustajien oikeuksia laajennetaan ja kasvatetaan heidän tiedonsaantiaan ja osaamistaan.

Viime viikolla keskeytyivät hiihtokeskusten ja ohjelmapalveluiden TES-neuvottelut. Tulemme tarmokkaasti jatkamaan hyväksyttävissä olevan ratkaisun hakemista näiden alojen työntekijöille. Näillä on myös laajempaa merkitystä kaikkien PAMin alojen suhteen – ovathan ne nyt ensimmäisenä tulella tällä ns. kierroksella. Työnantajapuolen näkemys on, että pyydämme liikaa, kun emme suostu ”yleiseen linjaan” palkankorotusten osalta, mutta mikä se ”yleinen linja” on? Keskitettyä ratkaisua ei ole ja neuvottelut

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

tapahtuvat liittokohtaisesti. Siitä jatkamme – liiton hallitus arvioi tilannetta seuraavaksi ensi viikon kokouksessaan.

Hyvät valtuuston jäsenet,

julkisuudessa puhutaan siis neuvottelukierroksesta paljolti siten, kuin vientiteollisuuden alojen palkkaratkaisut määrittelisivät myös muiden alojen sopimukset. Puhutaan myös yhteisestä palkkamallista, ikään kuin se olisi jo sovittu. Näin ei kuitenkaan ole: EK nimenomaan halusi liittokohtaiset neuvottelut ilman keskitettyjä ratkaisuja, nyt valmistaudumme siis nimenomaan neuvottelemaan TES kerrallaan. Me olemme PAMissa olleet aina euromääräisten korotusten kannattajia ja arvelen, että se linja saa tälläkin kertaa vahvan kannatuksen.

Syitä ei tarvitse tässä porukassa perustella. Muualla kyllä ja sitä pitääkin nyt meidän kaikkien tehdä.

Tietyt alat ovat näyttäneet ja näyttävät suuntaa, sitä hehtaaria millä ollaan, mutta ilman keskitettyä ratkaisua se ei voi olla mikään automaatio. Tiedämme kuitenkin, että toimialoillamme on myös hyvin pienikatteista toimintaa, joten tulee olemaan hyvin vaikeaa saada palkankorotukset tasolle, josta yhteisymmärrys voisi syntyä.

On kuitenkin myös talouskasvun näkökulmasta tavoiteltavaa, että pienipalkkaisten käytettävissä olevat tulot kasvavat säällisesti. Pienituloiset laittavat kasvavan nettoansionsa suoraan elämänsä rahoitukseen ja näin kasvava kulutus auttaa pitämään koko kansantalouden liikkeellä. Ansiotaso kertoo myös arvostuksesta.

Meidän tavoitteenamme on rakentaa luottamus, jonka varassa saamme kehitettyä yhteisesti alojemme työntekijöiden elinoloja ja toimeentuloa sekä samalla myös alojen menestystä. Tiedämme kuitenkin mitä tapahtuu, jos luottamusta ei ole tai luottamus petetään. Myös tähän vaihtoehtoon olemme valmiita, koska monet työnantajien puheet ja teot sekä tekemättä jätetyt asiat ovat nakertaneet luottamusta. Uskomme, että luottamuksen ilmapiirin rakentaminen on kuitenkin kaikkien työmarkkinajärjestöjen yhteinen tavoite ja se on mahdollista!

Me valmistaudumme koko PAMin voimin neuvotteluihin. Valmiuksia on kasvatettu kaikilla toimialoilla jo vuoden ajan. Porukamme on ollut innolla mukana toiminnassa, koulutuksia on pidetty laajasti kautta maan ja muutoinkin TES-neuvottelut ovat olleet eri tilaisuuksissa sekä työpaikoilla vahvasti puheenaiheena.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Moni teistä huomasi muutaman viikon takaisen Hesarin Lauantaivieras haastatteluni. Se sai runsaasti keskustelua aikaan. Erityisesti tartuttiin kohtaan, jossa totesin sellaisten yritysten joutavan kaatuakin, jotka eivät kilpailussa pärjää. Palaute oli kahdensuuntaista. Kuten aina, jossain määrin ymmärretään sanomaa väärin – tahallaan tai tarkoituksetta. Olennainen viestini liittyi siis ns. luovaan tuhoon. Sillä liiketoiminnassa tarkoitetaan sitä luonnollista kehitystä, että ajan myötä tietyt tuotteet tai palvelut eivät mene kaupaksi ja ne korvaantuvat muilla. Ajattelen siis, että jos joku yritys ei kykene saamaan toimintaansa riittävän kannattavaksi esim. maksaakseen säällisiä palkkoja, ei toimintaa kannata väkisin yrittää jatkaa. Täytyy uskoa, että vastaava kysyntä ohjautuu sellaisille yrityksille, jotka homman saavat toimimaan. Näissä yrityksissä on myös työntekijöiden kannalta paremmat ja turvatummat työpaikat. Vain kannattavat yritykset voivat työllistää ja tarjota kohtuulliset työehdot ja palkat. Siksi neuvottelujemme lähtökohtana ei voida pitää huonoimmin kannattavien yritysten talousahdinkoa. Ei ole oikein, että tällaisten yritysten palveluksessa riski siirtyy työsuhteen ehtojen heikkoutena ja työsuhteiden epävarmuutena työntekijöille.

Uskon, että te valtuuston jäsenet, olette kautta maan valppaina ja valmiina. Vain yhdessä, yhteen pelaamalla, voimme tehdä maalin. Kannatellaan muita pamilaisia ja muistutetaan, että yhtenäisyys on ainoa välineemme osoittaa neuvotteluvoimaamme. Siinä lasketaan jokainen jäsen, jokaisen ääni kuuluu. Lisää jäseniäkin joukkoon mahtuu!

Hyvät valtuuston jäsenet,

maan hallituksen kausi alkaa taittua kohti loppuaan ja katseemme on syytä suunnata jo myös tulevia vaaleja. Hallitus yrittää saada loppusuoralla toimeksi aloittamiaan uudistuksia, joista monilla on merkitystä myös meidän aloillemme.

Sote-uudistus on nytkähtelemässä hitaasti eteenpäin hallituspuolueiden varjella mustasukkaisesti omia tonttejaan. Seuraamme tiiviisti sen vaikutuksia jäsenistömme etuihin: kuinka se tulee vaikuttamaan palvelujen saatavuuteen ja asiakasmaksuihin. Elämän laadun, hinnan ja työllisyyden kannalta on olennaista, että palvelut ovat jatkossakin pamilaisten ulottuvilla ja että niihin on varaa silloin kun on tarve.

Jo pitkään olemme myös olleet mukana alkoholilain uudistusprosessissa. Edelleen se herättää voimakasta julkistakin keskustelua ja tunteita. Me olemme koko ajan valmistelussa painottaneet muun muassa alkoholitarkastusten, alkoholin annistelun säilyttämisestä ravintoloissa, työllisyyden, reilun kilpailun sekä työntekijöiden ja asiakkaiden turvallisuuden merkitystä.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

PAMin viime keväänä tehdyn jäsenkyselyn mukaan myyjät toivovat alkoholin myyntiaikojen ja juomien vahvuusrajoitusten säilyvän ennallaan. Vaihtelua näkemyksissä pamilaistenkin parissa tietenkin on. Etenkin Uudellamaalla sijaitsevien isojen supermarkettien myyjät suhtautuvat mahdollisiin muutoksiin myönteisemmin kuin pienempien alueiden pikkukauppojen myyjät.

Pikkukaupoissa pelätään muutosten lisäävän häiriöitä ja varkauksia. Tunnetusti pienten paikkakuntien pienissä kaupoissa ja kioskeissa työntekijöitä on vähemmän, yksintyöskentely on yleisempää ja vartiointi todennäköisesti vähäisempää. Uudistuksen aikataulusta ei ole vielä tarkempaa tietoa. Lähteestä riippuen eduskunnan ensimmäistä äänestystä povataan joko joulukuulle tai alkuvuoteen. Näillä näkymin kansanedustajat saavat äänestää ensimmäisessä vaiheessa omantuntonsa mukaan.

Työperäinen maahanmuutto on myös yksi kestoaiheitamme. Olemme nyt syksyllä ottaneet kantaa saatavuusharkintaan, jonka purkamisesta tehtiin lakialoite. Aloitteen allekirjoitti 105 kansanedustajaa ja se oli melkoinen poliittinen epäpyhä allianssi – allekirjoittajia oli lähes joka puolueesta, tosin hyvin eri syistä. Me PAMssa haluamme suhtautua asiaan rakentavasti. Katsomme, että saatavuusharkinta on hyvä säilyttää, mutta nykytilanne kaipaa kehittämistä. Haluamme, että työperäinen maahanmuutto on edelleen kontrolloitua, mutta se ei saa hankaloittaa jo työsuhteessa olevan työntekijän oleskelulupaprosessia. On tilanteita, joissa ihminen on työllistynyt Suomessa laillisesti, toiminut kaikkien pelisääntöjen mukaisesti ja silti edessä voi olla pahimmillaan työsuhteen päättymisen ja maasta poistaminen. Tilanne on maahanmuuttajan näkökulmasta äärimmäisen epäreilu ja epäinhimillinen. Maahanmuuttajat työllistyvät usein palvelualueille. PAMin työsuhdeneuvonnassa maahanmuuttajien kohtaamat työelämän epäkohdat nousevat esille päivittäin. Me haluamme aloillemme turvaa sekä reilua kohtelua kaikille. Samalla ehkäisemme aloillemme pesiytyviä harmaan talouden vyöhykkeitä, jossa työsuhteiden ehdot eroavat toisistaan. Pahin pelkomme kaksista työmarkkinoista saattaa näissä oloissa myös kasvaa.

Myös lääkkeiden myynti on jälleen tapetilla. Päivittäistavarakauppayhdistys on teettämässä asiantuntijaselvityksen, jossa käsitellään apteekkitoiminnan vapauttamista, lääkehuollon tehokkuutta ja toimivuutta sekä käsikauppälääkkeiden myyntiä päivittäistavarakaupoissa. Selvitystyö käynnistyy tässä kuussa ja valmistuu touko-kesäkuussa 2018. Selvitys liittyy Suomen hallituksen tavoitteeseen uudistaa 26 vuotta vanhaa lääkelakia. Hallitus haluaa vapauttaa apteekkien kilpailua maltillisesti, lisätä apteekkien määrää ja tuoda joitakin lääkkeitä ruokakauppoihin. Alustavana ajatuksena on, että kaupoissa voitaisiin myydä tulevaisuudessa esimerkiksi lääkerasvoja, mutta ei reseptittömiä särkylääkkeitä. Kauppa on jo pitkään toivonut, että se voisi myydä reseptivapaita lääkkeitä. Paikallisiin K- tai S-marketeihin ei apteekkeja

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

kuitenkaan olisi tulossa, sillä hallituksen kaavailujen mukaan apteekkiluvan saisi jatkossakin proviisori. PAM vaikuttaa aktiivisesti keskusteluun etenkin työn turvallisuuden sekä työllisyyden näkökulmasta ja pohtii, miten asiassa tulisi alojemme kannalta edetä.

Suomen matkailulla menee pitkästä aikaa hyvin. Vaikka alan tulevaisuuden näkymät ovat myönteiset, kysynnän ylläpito vaatii jatkuvaa kehittämistä sekä asiakaslähtöistä otetta.

Matkailun kasvua haittaa kuitenkin merkittävästi tällä hetkellä jatkuva puute osaavista työntekijöistä. Työvoiman saatavuutta vaikeuttavat matkailualan heikko imago, alan koulutuksen kiinnostamattomuus sekä työntekijöiden suuri vaihtuvuus. Kausiluonteinen sesonkityö, epäsäännölliset työvuorot ja matalapalkkainen työ eivät houkuttele alalle riittävästi koulutettuja osaajia. Nämä seikat ovat johtaneet puolestaan siihen, ettei alan oppilaitoksille riitä hakijoita eivätkä koulutetut nuoret tahdo pysyä alalla kuin muutaman vuoden.

Ongelmaa on yritetty ratkaista esimerkiksi koulutuksella sekä palkkaamalla työvoimaa ulkomailta. Poliitikot ja virkamiehet ovat ehdottaneet ratkaisuksi myös työlupien harkinnanvaraisuudesta luopumista.

Alan kiinnostavuutta ei kuitenkaan paranneta vain poliittisilla taikatempuilla. Alan työnantajakuvan parantaminen vaatii myös asennemuutosta – innostamista, osallistamista, valtuuttamista ja voimaannuttamista. Arvostuksen ja työolojen parantamisen lisäksi katse on kohdistettava ehdottomasti myös palkkaukseen!

Hyvät valtuuston jäsenet,

alamme muuttuvat muun maailman myötä ja keskustelua näiden asioiden ympärillä käydään jatkuvasti etenkin eduskuntavaalien lähestyessä. Meidän on oltava valmiita siihen ja käytettävä aikaa sen pohtimiseen, millaiseksi me haluamme työn muuttuvan palvelualoilla jatkossa. Selvää on, että muutoksia tulemme näkemään. Enemmänkin meidän pitäisi pystyä määrittelemään minkälaisen palvelutyön tulevaisuuden eteen me ponnistelemme.

Teknologisessa murroksessa olemme saapumassa vaiheeseen, jossa fyysinen ympäristömme on yhä älykkäämpää. Robotit tekevät erilaisia rutiinitöitä ja mm. RFID-koodit tulevat yhä useampien arkeen. Tekoälystä puhuttaessa valitettavan usein syntyy kuva, että ihminen olisi ominaisuuksiltaan jäämässä sen jalkoihin. Kuten työn digitalisoitumista tutkinut Esko Kilpi on todennut, niin kannattaisi tekoälyn sijaan

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

kuitenkin puhua "tekoavusta". Älykkään teknologia kyvyt kuitenkin vain riittävät toimimaan ihmisen apuna. Piilaksossa kesällä vieraillessani havaitsin, että englannin kielessä käytettävä kirjanpari AI, jota alun perin käytettiin puhuttaessa Artificial Intelligence'stä, onkin yhä useamman ICT-alan ihmisen puheessa Added Intelligence tai Adjusted Intelligence. Ja kaikki sanovat, että innovaatiot syntyvät ihmisten tekemisestä – koneet vain auttavat!

Työssä ihmisellä on siis merkittävä rooli jatkossa. Työssä toki käytetään yhä enemmän apuna älykästä teknologiaa. Työ muuttuu siis väistämättä, kuten se on muuttunut tähänkin asti. Nyt olisi hyvä hetki työnantajien ja päättäjien määrittää, mikä on se osaamistaso mihin tähdätään ja miten siihen päästään ihmisten kehittämistä tukien – ennen kuin lähdetään irtisanomaan.

Yhä enemmän puhutaan työn palvelullistumisesta. Jo viime vuosikymmenen lopulla hahmotettiin, että yhä tärkeämmäksi tulee asiakaskokemus ja vuorovaikutus sekä asiakkaiden tarpeiden tunnistaminen. Ne ovat tehtäviä joissa ihminen suoriutuu konetta paremmin ja koneita hyödyntäen. Ihmisessä piileekin palvelualojen työn tulevaisuus. Asiakkaista ei pystytä kilpailemaan tuotteiden määrillä, koska verkossa niitä on rajattomasti. Sen sijaan palvelutyössä korostuu asiakkaan kanssa käytävä vuorovaikutus ja yhteinen ongelmanratkaisu. Henry Ford sanoi palkkaavansa käsiä ja valitettavasti päät tulivat mukana. Jatkossa halutaan palkata päitä, jotka tunnistavat tarpeita ja osaavat olla vuorovaikutuksessa. Käsien tarve vähenee. Suomalaisessa tulevaisuuden työelämää koskevassa keskustelussa on mielestäni yksi paha harha. Ainakin ns. eliitin käymässä keskustelussa. Puhutaan ikään kuin kaikki tulisivat tekemään ns. asiantuntijajoukkoa, jotka ovat ajasta ja paikasta riippumattomia. Näinhän ei toki ole. Kun samalla pelätään syrjäytymisen lisääntymistä, pitäisi havaita yhteys. Itse ajattelen, että jos monet nykyisistä työntekijöistä eivät tunnista itseään edes työelämäkeskustelusta, niin miten he voisivat kokea olevansa jotenkin merkityksellinen osa tätä yhteiskuntaa. Jos suuri joukko duunareita kokee olevansa näkymätön ja arvoton jopa työelämäkeskustelussa, niin miten voisi syntyä osallisuuden kokemus. Meidän tehtävämme on pitää huolta siitä, että tulevaisuuden työstä puhuttaessa puhutaan arvostavasti myös suorittavasta työstä, jota jossain muodossa tulee varmasti vastakin olemaan.

Kaiken kaikkiaan meidän ay-liikkeessä pitää miettiä, millaiseen työelämään tähtäämme. Tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Meidän on mietittävä oma roolimme työtä tekevien voimaannuttajana. Työn ja työelämän rakenteiden muuttuessa ovat koulutus, yhteisön tuoma voima sekä vuorovaikutuksen alustat keskeisiä. Myös sen tiedostaminen, että ay-liikettä tarvitaan jatkossa enemmän kuin koskaan turvan tuojana, on oltava työn tulevaisuuspuhdinnan ytimessä.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Samanaikaisesti kun me käymme keskustelua tekoälystä ja digitalisaation hyökyaallostaa, tekee osa maailman työläisistä työtään 1800-luvun työmenetelmin ja –laittein. Vaikka tekstiilitehtaan työläinen Intiassa puristaa toisessa kädessään älypuhelinta, hän tekee toisella työtään samojen vaarojen ympäröimänä kuin isoisaisänsä ja lähes yhtä alhaisella eliniänodotteella. Tämä on globaalimaailman paradoksi. Toistuvasti digitalisaation voimaa yliarvioidaan esimerkiksi suhteessa kulttuureihin. Viimeaikaiset tiedot näyttävät lähes väistämättömäksi trendiksi yksinyrittäjien määrän kääntyneen Suomessa laskuun. Se kertoo varmasti siitä, että kun työmarkkinat alkavat vetää, niin yksinyrittäjyydestä edelleenkin pyritään hakeutumaan työsuhteisiin. Mitkään trendit eivät ole niin yksiselitteisiä, etteivätkö toimintaympäristön ja talouden muutokset vaikuttaisi niiden kulkuihin. Lopulta tulevaisuudesta voidaan varmaksi todeta vain, että se on erilainen kuin nykyhetki. Mutta se voidaan sanoa, että tulevaisuuteen voidaan vaikuttaa.

TEMin tekemän vertailun Suomessa työelämä on Euroopan kolmanneksi paras Tanskan ja Norjan jälkeen. Olemme siis menestyjien joukossa. Kuitenkin erityyppisiä reformeja ollaan vaatimassa. Kukaan ei tunnu kantavan huolta kokonaisuudesta vaan kaikki vaativat omista intresseistään lähteviä muutoksia. Parhaaksi pääsisi sillä, että meillä olisi Suomessa yhteisesti jaettu kuva työelämästä jota kohti ponnistelemme. Nyt kuitenkin olemme ajautumassa hyvää vauhtia eri tahtojen ristiaallokkoon, jossa kuuluvat vain vahvempien äänet.

Poliittinen vaikuttamistyö siis lisääntyy. Demokratian tilasta kannattaa olla huolissaan. Kannattaa tehdä kaikkemme, että jäsenemme oivaltavat yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksen. Demokratia alkaa siitä, että käytämme äänioikeuttamme. Tulossa on lyhyessä ajassa paljon vaaleja; Presidentin vaali, maakuntavaalit, eduskuntavaalit ja eurovaalit. On todellakin merkitystä sillä, keitä tulee valituksi. Palkansaajien tavoitteita edistävien ehdokkaiden tukeminen – vaikkapa vain äänensä antamalla – on hyvin tärkeää. Meitä kaikkia tarvitaan perustelemaan äänestämisen merkitystä. Nuorisosihteerinä minulla oli tapana vastata ”politiikka pois ay-liikkeestä” puheisiin teettämällä esim. kursseilla yksinkertainen tehtävä. Listasimme porukalla asioita, joihin jäsenten mielestä liiton pitäisi erityisesti vaikuttaa. Sitten järjestelimme ne sen mukaan, missä kuhunkin asiaan päätökset tehdään. Hyvin usein vastaus oli kunta tai eduskunta. Nykyään mukana on vahvasti myös EU. Vain osaan jäsenten toiveista vastaus tai ratkaisu on löydettävissä neuvottelupöydistä työntajien kanssa. Toki niitäkin on runsaasti ja TES-pöydät ovat tärkeitä. Se on siis kuitenkin vain osa. Jos jättäisimme edunvalvontatyömme siihen, emme todellakaan hoitaisi hommiamme kunnolla.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

Hyvät valtuuston jäsenet,

olemme visioineet strategian yhteydessä, että vuonna 2020 ”PAMilaiset ovat vaikuttavia työelämän edelläkävijöitä”, nyt on aika lunastaa tämä lupaus. Jokaisen tulevan vaalin yhteydessä on pohdittava, kuinka me voimme viedä asioita eteenpäin, tulevaisuuteen sekä muutokseen – siten että työelämä on turvallista ja palvelualat turvattuja, **arvostettuja**. Haastankin jokaista jäsentä ja valtuutettua pohtimaan, mikä oman työelämän näkökulmasta on keskeistä muutosta ja kuinka siihen tulisi vastata. Osallistukaa keskusteluihin vaaliteemoista, jakakaa somessa, tykätäkää toistenne jutuista. Kannustan asettumaan vaaleissa ehdolle, erityisesti tulevissa vuoden 2018 maakuntavaaleissa – sinne valitut ehdokkaat tulevat asettamaan uudelle hallintotasolle standardit ja suunnan, kirjoittamaan ihan ensimmäiset strategiat. On hyvin tärkeää, että PAMilaisten ääni kuuluu kaikilla päätöksentekotasolla ja varmistaa, että olemme vastuullinen osa yhteiskuntaamme. On tärkeää, että jatkossakin työmarkkinajärjestelmämme voi luottaa omaan panokseemme työelämän kehittämisessä, jokaisella tasolla.

Nyt kun neuvottelemme työehtosopimuksia työnantajien tahdon mukaisesti hajautetusti – emme keskitetysti, olemme jo kriisiytyneet hiihtokeskusten osalta. Muut eivät ole vielä alkaneetkaan. Tehtävää siis kyllä riittää.

Mutta sitä ennen, nautitaan tästä yhteisestä ajasta täällä meille niin tutussa Petäyksessä. Edessämme on isoja haasteita, mutta aina on oltava aikaa myös yhdessäololle. Siitä ammennamme voimaa tuleviin koitoksiin. Yhdessä olemme PAM.

Kannustan jälleen aktiiviseen keskusteluun. Kiitos.

PAMin valtuuston syyskokous 21. - 22.11.2017

Petäys Resort, Tyrvääntö

PAMin valtuuston päätöslausuma 21.–22.11.2017

PAMilaiset ovat valmiita tukemaan alojensa tavoitteita neuvottelukierroksella

PAM kiistää tulkinnan yleisen linjan syntyisestä ja tyrmää työntajien vaatiman palkkamaltin. Työntajat halusivat alakohtaiset sopimusneuvottelut, joten vientiteollisuuden ratkaisuja ei voida soveltaa neuvottelupöydissä sellaisenaan, vaan jokainen sopimus neuvotellaan erikseen. PAMilaiset ovat tähän valmiita ja yhtenäisiä.

Yksityisten palvelualojen palkankorotusten on selkeästi kavennettava tuloeroja. Ostovoiman parantaminen kehittää sisämarkkinoiden talouskasvua, yksityisten palvelualojen kannattavuutta, vähentää tuloerojen kasvua ja on myös yhteiskunnallisesti merkittävää.

PAMilaiset tukevat kaikkia alojaan neuvottelutavoitteiden saavuttamiseksi. Viime viikolla työntajan keskeyttämät hiihtokeskus- ja ohjelmapalvelualojen neuvottelut on saatava maaliin. Ne ovat vasta ensimmäiset monista alakohtaisista sopimusneuvotteluista. Ei voi olla niin, että jopa kannattavilla aloilla kuten matkailu, työntaja on haluton työehtosopimusten parantamiseen. Myös muut PAMilaiset alat ovat valmiudessa alkaviin neuvotteluihin. Esimerkiksi majoitus- ja ravintola-ala on pitkään jäänyt jälkeen palkkakehityksestä ja kaupan alan laajennetut aukioloajat sekä palvelut lisäävät työn kuormittavuutta ilman, että työsuhteiden ehdot paranevat.

PAM kannustaa kaikkia työntekijöitä puhaltamaan yhteen hiileen, valmistautumaan ja varmistamaan yhdessä työehtojen kehittymisen myös jatkossa!

Palvelualojen arvostus syntyy teoista - ei puheista

Työelämän muutokset osuvat monesti ensin palveluiloille. PAM haluaa kysyä työntajilta sekä päättäjiltä, kuinka näihin muutoksiin vastataan ajoissa ja kuinka paljon henkilökuntaa aidosti arvostetaan.

Digitalisaatio ja automatisaatio kehittyvät koko ajan. Nyt on viimeisiä hetkiä kartoittaa työsuhteessa olevien työntekijöiden osaamistarpeet ja kuinka niitä päivitetään ennen kuin työpaikat menetetään.

Koulutuspolitiikassa on huomioitava ajoissa kaikenikäiset oppijat ja tulevaisuuden työelämän tarpeet. Alustatalous ja erilaiset työntekemisen muodot, kuten kevytyrittäjyys, ovat ilmiö jotka tarvitsevat omat pelisääntönsä. Kuinka huolehditaan työntekijöistä ja kenellä on vastuu heidän toimeentulostaan? Uuden työn tekijät nähdään toisaalta yrittäjinä, jotka eivät kuitenkaan voi itse määrittää vapaasti työaikaansa, välineitään eivätkä turvata elämäänsä sairauden tai työttömyyden aikana.

PAM peräänkuuluttaa arvostuksen osoittamista konkreettisesti myös suorittavan työn tekijöille. Se tarkoittaa sitä, että omaan työhönsä ja osaamiseensa voi vaikuttaa, palkka riittää elämiseen ja kaikesta työstä puhutaan julkisuudessa arvostavasti. Kaikenlaiseen työntekijöihin kohdistuvaan epäasialliseen kohteluun ja häirintään tulee suhtautua tiukasti. Tulevaisuus ei ole pelkästään alustataloutta tai tekoälyä, vaan palvelualan ammattilaista tarvitaan aina!

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

www.pam.fi